

Darbîmetis

..... Numeris Seštas .....

Rûta ■ Tilgê ■ 1923

Darbîmetis

Laikraštis tautos dvâsiai tvirtinti.

Nrs. 6.

1923.

TURINIS

Givibės Ieškojimas.

Rašytojas ir Tauta.

Žmogaus Augimas ir Auginimas.

Pasaulis: Krisis. — Ruhros krâstas
ir jo likimo reiksmė. —

Mūsuose: Žodis ū Lietuviu tautâ. —

Mazoji ir Didioji Lietuva. — Aušros
sukaktuvės. — Mūsų Sventės. — Su-

birėjimas ar susitelkimas. — Mūsų
menas paskutiniaiis metais.

Pasikalbėjimai: Kuomet atsirâdo
žmogaus kalba? Ir kaip ji skiriasi
nuo givulių kalbos? — Ar istikrûjû
žmogui randasi nauja jusnis?

Mūsų raštija. — Rinkinîs ir Vertimai.
Pastebėjimai.

□□□□□ Givibės Ieškojimas. □□□□□

Žmonės trokšta givibės. Norêtû jos pasiimti
didiausiu saiku. Bet kalba dažnai apie tai,
kad kiekviena diena vedanti juos tolin ū mirties
glêbî.

Aiškus tše priešingumas. O geriau žiûrint,
ir pasirodo, kad jis pagrinduotas nêra tikrenibės,
bet žmoniû dvâsios neaiškumo.

Istikrûjû žmogus, apskritai sprendiant, žengia
nuolatai tolin givibên. Pati kûrîbos galia, stâtiusi
jî ū gîvenimâ, neša jî tolin. Todêl žmogus ir
nori bûtinai daugiau givibės. Todêl jis ir tiki jâ
pasieksiâs.

Bet ne visi eina tuo patiu keliu. Vieni sten-
giasi atidengti šidrâ nuo to slêpinio, kuriuo

îra gîvîbê. Kiti nori, kad jiemis gî.vîbê tektû, kad jâ nuodugniai ragaut galêtû. Ir tik keli tenori gîvîbe patirti, jai tekdami. Bet kê tai reiškia?

Pirmu keliu eina mokslininkai. Jiems rodosi visa pasiekta, kad jie pasakît galês, kas gîvîbê îra. Ir todêl jie ziûri î gîvuosius organismus, mêgina juos ir bando surasti elementus, iš kuriû jie statîti.

Fyzikoj suzinota, kad regimoji matêrê susideda iš atomû, chêmêje, kad matêrê kuriasi iš chêmîniû elementû. O norêdami suprasti, kas gîvîbê îra, mokslininkai pagaliau îstîrê, kad visuose gîvuose pavidaluose randasi tas pats elementas, îpatingos glemês, vadinamos protoplasma. Joje suvokê iš chêmîniû elementû: deguonî, vandenilî, nitrogenû, anglî, pagaliau kiek ir sulfuro bei fosforo. Bet vis lieka dâr kas-noris, kê pasiekti chêmê negâli.

Ta protoplasma gîvuose organismuose pada-linta î labai mazus krislelius, kurie aštriau ar lêtiau skirti nuo viens kito ir vadinami cellomis arba narveliais. Akims jie vos-ne-vos pastebimi. Reik jau ziûrêti ziûronais. Žmogaus kûnâ sudâro tû narveliû milionû milionai. O kiekvienas jûjû maitinasi, kvêpuoja ir dirba, bûtent stâto gîvâjî kûnâ, o, jeigu reikals, taiso ir lopo jîjî.

Gîvojo žmogaus kûno p̄radia îra apvalus vos penktâdaliu millimetro krislelis, kurs pasileidia

iš moters kûno ir, jame vêl priauges, jo maiti-namas.

Mêginant Sî krislelî tâm tinkamomis priemo-nêmis, mikroskopu arba dâr geriau ūltramikro-skopu, jis taip atrodo: Paviršus îra plona oda, plêvelê, viduje randasi skîsta matêrê, minêtoji protoplasma, ir tojoje labai-labai mâžas branduo-las. Jî mêginant, pasirodo, tarsi jis bûtû koks gijû kamuolelis su vêl labai-labai mazu krisleliu, grûdeliu. Tai ir visa.

Bet ziûrint î suaugusî kûnâ, pastebime viso-ko. Pirma uodos systêmâ, kurio jis iš lauko ir iš vidaus visokiose formose aptrauktas, toliau ra-sime kraujo takelius, valgiû virškinimo indus, tad dvilinkâ dirgsniû systêmâ ir raumenû bei kaulû sâstatâ. O kaip pinkliai visa îtaisîta! Ir tik dalele pasiêmus kokio kaulelio arba raumens, matît visokie vamzdeliai, visokie perdoriai, ramstiai ir siûlai. Bet îsiziûrêkim î âkî ir ausî, îstirkime tûlus minksti-mus ir jû dârbâ, ir neišeisime iš nusistebêjimo.

O visa-tai pasidârê iš minêtojo krislelio. Be-rodas jo augimas îra gana nuostabus. Prasideda tik tada, kad î jî îsisunkia dâr daug-daug mazes-nis visai panašiai îtaisîtas krislelis iš vîriško kûno, kurs su pirmuoju krisleliu visiškai susi-lieja. Ir augimas tada eina šiais žingsniais:

To krislelio branduolo grûdelis skîla î dvi dali. Ir kiekviena dalis, taip nauju grûdeliu tâ-

---

pusi, traukia savespi branduolo gijas, kurios su-
trupa į trumpus galukus. Tū galukū pusė tenka
vienam, antroji antrām grūdeliui. Ir pagal tai,
netrukus, ištista visa to krislelio protoplasma ir
dalinasi į dvi dali, viena turėdama savįje vienā,
antroji antrāji krislelī su branduolu, kurs aplink-
jįjį susimetes. Taip tai pasidārė du krisleliu,
bet pasilieka susijungusiu. Ir vāro pradētājį
dārbā tolīn.

Nēsa prisipildiusiu maistu, kiekvienas jūjū
dalinasi naujai. Ir taip išlengvo randasi tū nar-
veliū vis daugiau, kol nēra paauges visas žmogaus
kūnas, kurs susideda iš tūlū milionū tokiū narveliū.

Kiekvienas jū ira, apskritai imant, toks-jau
kaip ir kitas. Tik formos kinta ir pagal tai kiek
ir turinīs. Tai oda storėja, glemės menkėja, ar
kitaip dār. Bet tie krisleliai susideda taip, kad,
jiems daugėjant, stojasi išlengvo pinklūs žmo-
gaus kūnas, pirma dirgsniū mazgelis, širdies nar-
velis, ir tt.

Iš kur tas tū krisleliū žinojimas? Mokslinin-
kai stebisi. Narveliai tvarkosi, tarsi aiškiai su-
prastū, ko reikia; jie dirba, lig turėdami tām aiškū
norā. Pradios narvelij nieko to nepastebime,
kas toliau randasi. Visa pareina į regimibe iš
nezinomos esamibės.

Ir mokslininkai, norėje ištirti ir pasakīti, kas
ira gīvibė, vadina gīvibe narveliū dārbā, visus

---

augimo žīgius, reiškia, tū narveliū daugėjimā.
Tik pamanikime, mokslininkai neatskiria ivikio
nuo priezasties! Gīvibė tegāli būti priezastis viso
to augimo, to narveliū daugėjimo. Niekas šiaip.
Ir kaip tik tos priezasties, rodos, mokslininkai
turētū ieškoti. Bet žiūri tik į jos veikimus. Moks-
lininkai gīvibės nepriėjo, lig nenumāno, kad ke-
lias jospī kitas.

Bet kā jie ispėjo, gana nuostabu. Jie suzi-
nojo, kad ira ir tokiū giviū, kuriū katras tik
vienas narvelis. O tasai tokiu-jau būdu itaisītas,
kaip tie narveliai, kurie stāto didesniū giviū ir
paties žmogaus kūnā.

Toks givelis todėl neturi jokiū nariū. Nēra
jām dirgsniū, nei kaulū, nei raumenū, nei šir-
dies, nei gīslū, nei skilvio, nei kitū šiaip gīveni-
mui reikalingū indū. Vienok jis gīvas ir gīvena.

Sākė seniau tūli mokslininkai, gīvas kūnas
esās mašina. Bet kur tše mašina, kad toks gī-
vas krislelis, būdamas be kojū o norėdamas
kilti tolīn, pasidāro akies mirksnīj kojā ir slenka
tolīn; neturėdamas nei burnos, nei skilvio, o norė-
damas vālgīti, pasidāro burnā ir skilvī ir vālgo
bei virškina. Vėl augštesnio laipsnio gīviai, ne-
teke vieno ar antro nārio, jī naujai augina, kaip
paveikslui, varlė. Kazi-kuri mašina galētū nulū-
zusiā dālī naujai pasidirbtī arba sugedusiājā pa-
taisīti?

Tokiu būdu labai ėra nuostabu, kaip šitie gīviai gīvena. Kā jie gāli, kaip tik pasākēme. Bet jie šī-tā ir zino. Aiškiai atskiria augštesnī silumos laipsnī nuo zemesnio, atskiria Sviesā nuo tamsos, vienā elementā nuo kito. Ir ištikrūjū reikia klausti: Iš kur tas zinojimas? Kur ta sritis, kur jis turi savo namus? O kaip tai ėviksta, kad jis kūnu apsireiškia? Mokslininkai apie tai negāli nieka pasakīti.

O šitie gīviai ir veisiasi. Dārosi visai tokiu būdu, kaip auga didesniūjū gīviū kūnai. Tie maziejie gīviai dalinasi, kaip dalinasi pirmutinis narvelis, iš kurio auga didesniūjū kūnas. Tik nēra ākstino tām kitas krislelis, bet vien tinkamas maistas, tai esti toks, kuriame randasi slēpingoji gīvībēs galia, sāko tūli: narveliū branduolo grūdelis.

Maisto uztenkamai esant, tie gīveliai dalinasi begālo. Iš vieno pasidāro du. Iš kiekvieno tū dviejū vėl po du. Ir taip toliau be sustojimo. Negālima vadinti vienā krislelī gimdītoju, antrājī vaiku. Abu līgiai iš vieno pasidārē, iš jū tad stojosi keturi ir taip līg be pabaigos. Nieko nereiškia, kad tše keli zūva. Gīvībē neišniksta.

Visa-tai mokslininkai zino. Bet kas ištikrūjū gīvībē ėra, jie tuo nēra suvoke. Akīse jiems vaizduojasi dabar visokie ėvīkiai ir pavidalai, savo sāmonėje jie pasidāro visokiū vaizdū, min-

tiū, māstīmū ir ziniū iš gīviū apsireiškimū, bet gīvībē pasilieka, kur buvusi. Ir vis išnaujo klausia mokslininkas ė jā ziūrēdamas: kas tu? O atsākīmo negauna.

Visiškai jis ėra pamiršes, kad pats gīvena, kad patsai stovi gīvībēs jūrose ir galētū daug greitiau prieiti gīvībēs slēpinī, gīvēdamas. Tik apie tai ir pamāstīte jis nepamāsto.

Įpatinga! Bet ėpatingesnis dār šis jo zīgis. Pats prisizindamas, kad gīvībē ėra slēpinis, neprieinamas jo tirtiai, tātiau jis bandē „gīvā“ matēre padirbti chēmēs darbāvietēse. Nenujautē, kad tām reikalinga eiti visiškai kitais keliais. O tūli jau ir gīrēs, padirbe gīvā bāltīmā. Tik pagaliau pasisākē garsiausiejie chēmikai, kad nesi-seke jiems padirbt nē negīvojo. Tik vienas Volkietīū manītojas¹⁾ sākē, gīvībē esanti sāmonē. Bet rodos ne kas to atbojo. Kitas²⁾ vėl pastebėjo, kad sāmonē stovi labai angstuose sātīkiuose su kūnu sultimis, ėpatiai su krauju.

*

Visai kitaip negu mokslininkai ieško gīvībēs visi kiti žmonēs. Jie neklausia: Kas ėra gīvībē? Nesvarbu jiems ziniū sugauti apie gīvībē. Jie nori, kad toji pati jiems tektū, kad ji taptū jū

¹⁾ Wilhelm Schuppe, seniau Greifswaldo universito professorius.

²⁾ C. L. Schleich.

---

asmens dalimi ar įpatibe. Ir todėl jie nuolatai stengiasi kuo-daugiau įgiti gīvībės. Jie nori gīvėti.

Tik ne visi žino, kad jų asmuo susideda iš įvairių gīvībės rūšių, kurių žemiausioji yra kūno gīvībė. Augštesnė, reiškia gīvesnė, yra jausmū-ūpū-linkimū gīvata. Dar augštesnė, kadangi daug sąmoningesnė, vadinama mintiū-intellekto gīvata. Ir pagaliau augštiausiasioji yra pati asmenibė, su sąmonibės pagrindu.

O šita asmenibė savimi yra prisunkusi visas kitas asmens sritis taip, kad tiki esanti jomis, kurios tik yra jos turinys. Taip sukeitia jas su savim, neatskiria jų nuo savės. Ir toms gīvātoms gīvėjant, ji tiki pati gīvėjusi.

Paprastiausias būdas, kaip žmonės tiki gīvibe patirti ir jos išitikti, yra vālgimas ir gėrimas. Įpatiai vaikams tai labai svarbu. O su pilna teisibe. Jų kūneliai auga. Taip regimai ir jautiamai jiems gīvībė didėja, apstėja. O tai numaniti, yra labai malonus dalykas.

Bet kūnas auga tiktai maitinamas. Tuomet jo narveliai daugėja, gīvībės saikas tarsi didėja. Suaugusiām žmogui kūnas berods palaiko maždaug vis tã pati didumã. Vis dėlto kūnas naujinas ir nuolat jauninas. Ir žmogus atjautia kūno gīvībės veikimã.

Patiria tai tiesiogiu būdu. Pasaulio turinio dalis įeina į žmogaus asmenibės skritulį ir tse

---

veikia. Vālgės, žmogus patiria kūno gīvumã, ir jã smagu, sãkoma: valgis, gėralas jã skanus. Bet kã tai reiškia?

Įvikiis kūno gīvãtoje sukelia judėjimã kitoje asmenibės gīvenimo srityje, būtent jausmū-ūpū-linkimū gīvãtoj. Ir susijungia įvikiis kūno gīvãtoj su įvikiu linkimū gīvãtoj.

Bet žmogus visã savo dėmesį kreipia į kūno sriti. Tik ne į narveliū mitimã ir daugėjimã bei naujėjimã. Apie tai jis nieko nežino. Įvikiis tã kūno gīvībės apstėjimas sąmonės pakraštije žmogus vien žiūri į valgį ir gėralã. Tuos jis laiko savo gīvībės palaimintojais. Ir jis nori vālgiti kuo-daugiau ir kuo-skaniau.

Sãko tūli manitojai, žmogus geidiãs ne vālgiti, bet tiesiog jã zinomo valgio, paveikslui, duonos. Bet yra tai nepažinimas dalyko. Žmogaus geidimas yra ãklas. Jis nori patenkinamas. Įstikrūjū žmogus trokšta daugiau gīvībės. O kadangi valgis tãm yra rodos priemonė, jis nori valgio, vis-tiek ar duonos, rėšuto ar kito-ko. Ir jis pasirinks tarp valgiū tã ir to geis, kurs jãm atrodīs gīvībės bĩlai reikalingiausiu.

Nesudarkitas kūnas tai ir visai gerai žino ir aiškiai apreiškia. Kaip jame yra proto, kūnui statiti, taip jãm yra ir proto, kurs aiškiai tãria, kurs maistas jãm yra reikalingiausias.

Tik šis zinojimas tamsēja, kūnui uzkrovus, kas visai netinka jo mitimui, ko nusikratīti jis negāli. Bet kūno protas ir tada menkēja, kad zmogus zādinasi tām fikrus jausmus, ūpūs, linkimus, kurie paprastai nesiranda sveiku maistu.

Sau daugiau gīvībēs īsitiēkt norēdami, zmonis deda kartais ī kūnā matēriālo, kurs netampa gīva jo dalimi, kurs todēl jautiamas nenaudingū, bet nuodingū. Šita mediaga kūno narveliū nevarojama. Bet ji juos veikia ir sukēlia nepaprastā, kartais labai smarkū judējimā, būtent pasipriešinimo ir apsisaugojimo dārbā.

O tai giliai jausmū-linkimū gīvātoj sukēlia taip-gī didī sujudimā. Taip tai zmogus patiria naujā gīvumā kūne ir jausmuose. Ir jis geidia daugiau tū nuodū. Geidia nīkotīno, koffeīno, theīno, alkoholo, morfīaus, opīaus, kokaīno, ir tt. Ir kas-kart norētū to kuo-daugiau.

Dalīkas toks. Kūno narveliai, norēdami savo gīvībe apsaugoti nuo nuodū, nuo juos griaujantios gālios, tvirtina savo sienas, storina savo zieve, sukietēja. Ir todēl, norēdamas daugiau šios rūšies gīvumo, zmogus vertiamas vartoti daugiau tū nuodū. Mat, paprastasis saikas nebuztenka, kad paveikus narveliū gīvonī.

Taip nuodū imdamas, zmogus īstīkrūjū patiria daugiau gīvībēs, būtent šale stātomojo narveliū dārbo ir jūjū apsigīnimo pasistengimā. Bet taip

---

ir jū galia silpnēja, ir zmogaus kūno sveikata griūva. Iprātes nuodū vartoti, zmogus be jū līg ir nebegāli apsieiti.

Narveliāms sustojus dirbti, kaip jie dirbo, nuodāms veikiant, zmogui rodosi, tarsi jo gīvībē nīktū. Ir dažnai gīrdime sākant: „Kūnas reikalauja nuodū!“ Teisībē, jis jū reikalauja. Tik-tai kodēl? Aišku! Jis īra jau sudarkītas. Ir daug zmogui reikia tvirtos vālios, kol vėl negāli gīventi prigimties īstātīmais ir sveikēti.

Taip tai regīma, kad zmogaus kūnas negīvēja, nuodū vartodamas. Ir dār maziau patsai zmogus. Tā aiškiai matīti, zmogui labai svarbu. Gāl tada jis greīčiau mes visa, kas jo gīvėjimui kenkia.

Ir īra dār kitokiū keliū sau gīvībēs kaupties. Nereikia jau vis matēriālo krauti ī kūnā. Uztenka, kad pasaulis veikia zmogaus jusnis, būtent akis, ausis, ir tt.

Tuomet berods nepalietiamas tiek patsai kūnas, kiek zmogaus ūpū ir mintiū gīvātos. I jas tada ir traukiamas jo dēmesis. Ir zmogus geidia visoko regēti, īsgirsti, paragauti, paliesti, uzuosti.

Kiek tuo keliu visokiū jausmū, ūpū, linkimū suzādinama, kiek mintiū, īvaizdū, sāvokū gaminama, nelengva pasakīti. Kaip tik-tai kas-nors pasieka zmogaus vidū, kaip sākoma, ir tuoju

---

jis suvirpa įpatingiausias jusmū ir jausmū var-
somis, ir sukūla visokie linkimai ir pageidāvimai.
O tuoju žmogaus sąmonė ir pradeda savo su-
pratimo darbā ir stātosi iš pasaulio išpūdiū nau-
jājį, būtent mintiū pasauli.

Visa-tai patirdamas, žmogus jautia gīvėjes,
o mintiū sritis dirbdamas, net labai stiprėjes.
Jautiasi žengiantiu statiai į gīvībės sritis. Koks
turtinas yra daug girdėjes ir daug mātės žmo-
gus! Kiek jis žino papasakoti! Su kokiu galia
jis stovi savo draugū tarpe! O sąko, jis be-
mokslis. Tatiau aišku, kad jis yra daug gīvesnis
už kitus.

Bet visai dār kitaip gīvėja tas žmogus, kurs
nepasiekamas tik apskritai pasaulio išpūdiū, bet
įpatingūjū žmogaus apsiškimū, būtent mokslo,
meno ir doros davinū.

Moksle sukaupti visokie pasaulio išpūdiai, su
kuriais susiliejo žmogaus dvāsios jėgos. Ir aišku,
kad mokslas tad labai daug sukūlia gīvībės.
Menas vėl-gi yra žmoniškumo gālios dārbas. Ji
naudojasi pasaulio pavidalais ir įvikiiais apsi-
reikšti. Ir atitinkamai ji žādina žmonėse gīvibe.
Pagaliau doros reiškiniai žmogūje statiai sušau-
kia augštiausias jo jėgas, vālios, meilės, teisībės,
skaidrumo bei tvirtumo.

Visi šitie keliai, gīvibe surasti, turi tā patį
pāžimį. Žmogus stātomas prieš pasaulio turinį.

Tas ji veikia ir visokiū laipsniū gīvibe jām su-
žādina Žmogus taip, ieškodamas gīvībės, jos
daug pasiima. Kiek jis pasistengia jos surasti,
tiek jām tenka. Ir jeigu jis klajoja.

*

Bet yra dār kitū keliū. Jais eidamas žmogus
visai kitaip pasielgia. Jis jau nesiima gīvībės,
jis ją tarsi gaminasi, jos nešdamas į pasauli.
Šitas nešimas gīvībės į pasauli yra žmogaus
dārbas. Ir vėl tše reikia pastebėti įvairius laips-
nius.

Kūnu dirbdamas, žmogus jautia kitaip gīvibe,
kaip kad jis kūnā maitinā. Gīvībės srovės teka
jo kūno nariais. Ir tā jausdamas, jis nori dārbo,
geisdamas gīvībės.

Berods reiškiiasi kūno dārbe kaip ir kūno stā-
time tos pātios gālios. Įpatiai tai aiškėja, iš-
žiūrint į įrankius, kuriuos žmogus pasidirba. Jie
visumet yra aiškesnis arba menkesnis kurios-nors
kūno dalelės, jo įtaisimo kartojimas. Kā inži-
nierai stāto po ilgo mātimo, yra tas pats dalikas,
kurį kūno narveliai padirbo statdami kaulus, tvir-
tindami žmogaus kūnā, megzdami ir tiesdami
žmogaus raumenis ir timpas. O tā patį darbā
vāro pagaliau gīvibė ir augmenū bei gīvuliū
kūnuose.

Bet pažinkime gīvībės sravėjimo laipsnius!
Rankas vartodami, kām pakelti, kojas, kur-nors

nueiti, rankû ir kojû raumenîs tvirtêja, gîvîbê tše tarsi kaupiasi. Ir žmogui smagu. Bet kits laipsnis bus tas, kad žmogus kūno judėjimais apreikš kokî-nors ûpâ, tânaus kokiâm pageidâvimui. Daug daugiau jis tuomet patirs gîvîbês. Todêl tad ir dažnai judês, bûtent verks, juoksis, kalbês, ir tt.

Dâr kits laipsnis bus tas, kad jis daigtâ kokiâm tikslui padirbs. Tuomet žmogus jâm zinomâ mintî pavertia regimu dalîku. Savo veikimu jis atveria srove iš mintiû gîvâtos lig regimo pasaulio. Ir tuojau jis jautia gîvîbês didêjimâ, ir todêl nori tokio dârbo.

Bet nepaliginamai daugiau gîvîbês ir jos sravėjimo tas žmogus patiria, kurs kuria meno veikalus. Jâm jau sukîla pâtios jo asmenîbês gelmês. Todêl tikrâm menininkui ir nêra jokios kitos laimês, kaip jo dârbas. Nieks jâm ir nesuteikia tiek gîvîbês, kiek kuriamas jo veikimas. Bet jâm reikia ir jau visai bût pasišventus savo dârbui.

Kaip tik menininkas dirba kitiems tiksiâms, bûtent pelnui, gîrui, jau jâm ir nebetenka tos gîvîbês, kuri suplûsta iš menininko dârbo. Lieka tik âmatininko gîvîbê. Ir žmogus kaipo menininkas tuštêja.

Ne visos meno šâkos ligiu bûdu teikia gîvîbês. Mûzika ir poësis, nors reikalauja veikimo,

apsieina beveik visai be kūno dârbo. Tše visa patiriama gîvîbê îra kuone visai grîna jausmû ir vaizdâvimo ir pagaliau patios žmogaus esmês gîvîbê.

Daugiau reiškia kūnas ir jo gîvîbê dâr vaidintojui ir mûzikui, kurs praneša mûzikâ klausytojâms. Vaidintojas su savo menu visai angštai jungtas su kūno ir jausmû-ûpû gîvâtos gîvîbe. Greitai turi jâm visa stoties ir nîkti. Siandien jis tokî, rîtoj kitâ žmogû vaizduoja. Ir taip kîla ar slûgsta jâm gîvîbês srovês.

*

Visai îpatingas îra gîvîbês patîrimas gimties gîvenime. Manîtai, jis tikrai vien kūno dalîkas. Dâr-gi kad patiame gimties gîvenimo akies mirksnîje nîksta mintîs. Tatiau jis daugiau reiškia.

Iš motriško kūno pasileidiantîsis narvelis, kurs îra diegas naujâm žmogaus kūnui, îpatingu bûdu skiriasi nuo kitû kūno narveliû. Jis savo branduole neturi tiek siûlo kiek kiti. Išnokusiame diego narvelij têra tik pusê tû galeliû skaitiaus, kurs kituose narveliuose uztinkamas. Antroji pusê pareina iš antros gimties narvelio, kurs susilieja su juo ir jâm tarsi prineša gîvîbês.

Gâl dêl šios priezasties žmogus tuo laiku, kada jame randasi diegû narveliai, ir jautia daugiau negu šiaip neapsâkomâ gîvîbês ilgesî. Ir laukia patenkinimâ iš antros lîties. Tâjî ir sulaukia, gîvendamas nepagadintu kūnu ir sveikomis jus-

nimis. Savo paties ir antros lities kūno ir jausmų givibe jis patiria. Todėl gimties gyvenimas taip begalo daug žada givibės ir tiek yra geidiamas.

Bet prisideda ir dar kitas dalykas. Su gimties ilgesiu susijungia ir ta dvāsios-sielos givibė, kuri nori kūno, nori gimti. O gimditojai jautia kaip tik ir šitą givibės bangą. Tik reikia jiems būt skaisčiai, reiskia, ne kūno givibė turi būt svarbiausias dalykas, bet pati esminė antrojo žmogaus.

Galbūt paleistuvaujantiems žmonėms šis patirimas netenka. Todėl jie ir vis daugiau tamsėja ir grimsta į negivumą, givibės kuodaugiau trokšdami.

*

Pagaliau ir mokslininkas prieina pilnesnį givibės saiką. Tik ne taip, kaip jis tai tiki. Jis norėjo sužinoti, kas givibė yra. Tat jām nesisekė. Bet jām dirbant, jām tiriant, jo protas, jo išmintis veikia. Ir vis daugiau suplūsta jām dvāsios, sielos šviesos, jeigu jis tik nenusizengia prieš givibės istatimą. Dvāsios žvilgio galia, sielos givibė auga ir tvarko visa, ką žmogus padaro savo sąmonės turiniu.

Labai nuostabus yra givibės patirimas, kad žmogus doribe apreiškia. Veikiant teisingai, tvirtai, maloniai, neapsakomos augštos givibės srovės gaivina žmogų.

*

Tokie yra įvairūs keliai, kuriais žmonės ieško givibės. Ir taip jiems tenka įvairių laipsnių gi-

vibė. Žmogaus asmenį glūdo tam visokios galimybės. Ir sužadintos, jos tampa žmogaus asmens turiniu. Žmogus žinosi givėsiu.

Bet pati givibė, paskutinis jos slėpinis, vis dar liekasi neatidengtas. Visi givibės patirimai nėra pastovūs dalykai. Ira jie vaizdeliai kazi-ko, kurie vos pastebėti ir nįksta. Ira jie bangos, kurios sukilusios ir vėl nusenka. O kad žmogus, givėnes, ir jautiasi savo esmėje givėjusiu, pagaliau jām tik vėl rodosi, tarsi visa turi dingti, tarsi visa jo givibė būtų tik nuo didios ugnies atskilusi kibirkstelė, kuri greitai gesta.

Tai ir sukila klausimai: Kur toji didioji ugnis? Kur ją suradus? Kaip tše padarius, kad pasilikus joje? Žmogus nenori vien tik daugiau, jis nori patios amžinosios givibės. Paskutinė givibės ieškojimo priezastis tūni tame, kad patiame žmoguje yra tos amžinosios givibės, ir kad ji nori stoties jame šale visų tų pragaištingų givibės reiskinių.

O jeib tai įvikt galėtų, reikalingas visai naujas žmogaus norėjimas ir pasielgimas. Ne taip svarbu, kad žmogus sužinotų, kas givibė yra. Ir nėra gana to, kad žmogus ieško, kaip jām givibė tektų didesniu saiku. Visa-tā jis turi dėti į šalį ir vien pasistengti, kad jis tektų tai amžinajai givibei.

Reikalinga tam, kad žmogaus dvāsia siela nekreiptų savo žvilgio į šį pasaulį, bet į savo

esmės ir esimo pagrindā. Ira toks pasistengimas tikroji tikîba. Viso pasaulio tikîbû mokslai rodo î tai. Viso pasaulio gîvenimo îra tai paskutinis laipsnis. Ira jis evolucionės tikslas, kuriai tarnauja visi gîvîbės ieškojimo būdai. Gîvîbê prieita, kad pats jos slėpinîs tampa žmogaus esmė, kad žmogus nebegîvena savo, bet patios Dievîbės gîvîbe.

Vîdûnas.

□ □ □ □ □ Rašytojas ir Tauta. □ □ □ □ □

Žmogus auginamas ir mokinamas gamtos ir kitû žmoniû. Gamta padâro visokius îspûdîus î žmogû ir žâdina jame visokios rūšies gîvîbe. Jo kûnas tarpsta, stiprêja arba ir nîksta. Jo jausmai, ûpai, linkimai sukîla arba nustelbsta.

Ir žmogus, Ši patirdamas, nesilieka negîvu. Iš visû tû tirsniû jis stâto sau naujâ pasaulî. Savo sâmonės šviesoje jis jî kuria ir juo gîvena. Ira tai mintiû vislas,¹⁾ mintiû-mânîmo gîvata.

O ji daug reîškia. Kaip koks šis jo vislas îra, tokiu atrodo jâm ir visas pasaulis. Todêl vadiname mintiû gîvâtâ ir pasaulio arba vislo supratimu.

Bet nêra tai jau visa. Žmogus pats, kaupdamas savo sâmonêj turinî, jautiasi lobêjantiu, tvirtêjantiu, didêjantiu. Berods nereîškia tše tiek jau tai, kad daug visoko sukrautû, bet kad ir svarbû turinî susirastû.

Pastaba: Apie rašitojâ ir tautâ sakiau ir kalbâ 17. Kovo 1923 Klaipêdoje Duonelaitio Draugijoje.

¹⁾ Vislas, senû Lietuvos keleiviû kalboje: pasaulis. Saknis to žodio tur-bût imtas iš žodio vîstî.

Daug ir svarbiû îspûdiû surinkt ir paversti sâmonės turiniu ir pagal tai stoties î pasaulî su savo tikslais, tai turêtû bût vîriausias žmogaus pasistengimas.

Todêl tai žmonės ir geidia visa-ko matîti, girdêt, ragaut, uzuosti, sutiuopti, nujusti. Todêl žvalgosi, klausinêja, klausos, keliauja, gîvena. Ir nerimsta. Vis ieško ko-naujo, ko-neregêto, negirdêto. Vis geidia dâr daugiau. Nepasotinami jie atrodo.

Ipatiai daug reîškia žmogui tie îspûdiai, kurie jî pasieka iš kito žmogaus. Jo atrodîmas, jo žodis, jo dârbas, jo pasiëlginimas, jo tikslai ir pasistengimai, visa tat veikia jî ir žâdina atitinkamâ gîvîbe, atitinkamas galias. Ir žmogus auga, tvirtêja, tampa žmoniškesniu.

Ipatingi sântîkiai tarp žmoniû! Kurs kitâ veikia, tas su juo ir susideda, susibendrina, susiriša. Vienas antrâm reikalingas. Ir taip pasidâro gîvenimo skrituliai, atskiri gîvîbės skîriai, îvairios gîvâtos.

Berods, ne visi veikia vienas kitâ. Žemos doros žmogus paprastai šâlinasi nuo kilnaus žmogaus. O jei to negâli, tad jâm priešinasi. Menko proto žmogus nepasiekamas šviesaus žmogaus išminties. Bet nežiûrint î tuos išimtus, žmogus labai spartiai auga ir tvirtêja, stovêdamas gîvenime ir visa-ko patirdamas.

Tokiû būdu tai žmogus auginasi, mokasi ir dirba. Tikras jis pasaulio kûrêjo veiksnîs. Kâ žmogus dâro ir veikia, nêra reikšminga tiktai vien jâm vienâm, bet ir jo aplinkîbei, pagaliau ir gamtai ir visâm pasauliui. O tâ atjausdamas žmogus džiaugiasi. Išdîdsta, skaito gîvenimâ savo dirva. Ir daug toks žmogaus tarpimas reîškia.

*

Sale šito augimo būdo žmonės pasidârê dâr kitâ. Atskiri žmonės išmoko savo jausmû-ûpû-linkimû gî-

vībe ir proto-mintiū vislā sukrauti ī īpatingā daigtā, būtent ī rāštā. Jis dažnai atstovauja patiām žmogui, pātiai gamtai, patiām platiām gīvenimui.

Bet jis jau īra ir kita-kas. Nebēra tiktai gamta, nebēra gīvasis pasaulis. Rāštas, knīga reiškia daugiau. Ji jau īra pasaulis, kaip jī žmogaus gālios īra kūrusios. Reiškia, ne nuogos gamtos pasaulio jēgos žmogū veikia, bet tos, kurias žmogaus dvāsia iš jū īra sužādinusi. Kiekvienas rāštas īra toks jēgū-gāliū branduolas. Tše susikaupia dvāsios šviesos spinduliai. Ir veikia iš jo.

Berods — labai nelīgi īra ta šviesa. Bet kiekvienas gāli pats knīgā pasirinkti, kokia jām tinka. Ir taip jām pasidāro gālima, draugauti su kilniausia ir šviesiausia dvāsia-siela, kokios jo gīvenimo skritulij nesiranda. Ir īvīksta galimībē jo galia pasitikti pasauli, jo akimis žvelgti ī gīvenimā.

Tik vienas dalīkas tše reikalaujamas. Žmogus, kurs rāštā pasiima, jo turinio nepasiekamas kaip šiaip daigto. Jis turi pats rāšto galias atrišti, turi skaitīti ir suprasti tā gīvībē, iš kurios rāštas plūdo, mokēti atjausti, pagauti. Bet jām tokiu būdu pasistengiant, nauda ir daug didesnē. Žmogus pats aktīvas pasiima, kas jī veikti gāli. O kiek jis pasistengia, tiek jām tenka, bet tiek ir jo gālios ēmimui ir veikimui auga. Kaip rāštas īra īpatingas ir labai galingas žmogaus reiškinis, taip jis ir reikalauja labai gīvā to žmogaus dārbā, kurs to reiškinio dalīvu nori tapti. O jo īpatingumas ir tame glūdo, kad jis neteikia gāliū iš rėgimo pasaulio, bet iš kitū, augštesniū, sāmoningesniū esamībės sritiū. Rāštas sukelia īpatingā jausmū-ūpū orā, īpatingā mintiū sāvokū šviesā.

*

Rāšto reikšme suprātus, aiškus ir rašitojo svarbumas žmonėse. O gāl ir numanu, kad jis daug reiskia dār net visoj tautoj. Bet māza iš to matīti, kokie īra gilesni jo sātīkiai su tauta. Taip teaiškēja šiek-tiek, kad rašitojas rašidamas ir apsireikšdamas pasieka kitus žmones, veikia tautā. Bet gāl vienām antrām ir kīla klausimas, ar ne jau rašitojo rāšimas pats kaip-noris īra tautos gīvībės reiškinis. Berods, rašitojas īra tautoj toks-jau žmogus kaip ir kiti. Tai gāl ir kiekvienu žmogumi reiskiasi tautos gīvībē? Paziūrėsime.

Iš paviršaus žvelgiant, tauta susideda iš atskirū žmoniū, kuriū kiekvienas sau gīvena ir tiek. Jis tautai užgema, laikā gīvenes ir vėl nīksta. Gāl dār ir pamānīsimē, kad jis to paties kraujo kaip jo tėvai ir giminē. Bet žiūrint ī pātī žmogaus asmens gīvenimā, visi sārīšiai tarsi dingsta. Kiekvienas atskiras žmogus gīvena savaip. Savo asmenij jis vienū vienas nuo užgimimo lig mirties. Savo jausmus ir mintis jis patiria sau vienas ir jū kitiems negāli parodīti, tik apie jas kalbēti. Taip tai tauta susideda iš daleliū kaip smiltiū krūva iš smilties grūdeliū.

Bet giliau pažvelgiant, dalīkas tik kiek kitoks. Višiems tautos nariāms īra duotas tas pats esimo ir tarpimo pāgrindas. Kiekvienas tautos vaikas paeina iš to žmoniū skaitiaus, kurī vadiname tauta, gīvena toje patioje žemēs šalije, auga tame patiame ore, po ta patia saule, minta visai tokiu būdu kaip ir kiti.

Kitas dalīkas, kurs žmones tos patios tautos riša, īra tai, kad kiekvieniame žmoguje veikia tos pātios kūrimo ir vaizdāvimo jēgos. Vienas žmogus tos patios tautos turi panašumo ī kitā. Aiškiai atskiriame židā nuo Ruso, Lenkā nuo Vokietio ir tt. Ira kiekvienoj tautoj panašiū žimiū kaip gīvuliuose ir augmenīse.

Visur atskiriame veisles ir rūšis, kadangi vienur rodosi vienos, kitur kitos kūrimo gėlios. Taip tos pėtios pasirodo ir kiekvienu tos patios tautos žmogumi. Ir gėlūs, slėpiningi sėrėšiai aiškūs.

Pagaliau kiekvienu tautos vaiku veikia ir tos pėtios veikimo gėlios. Mėtome tai jau iš kalbos. Ji visų ĩra vienokia. Ir kė vienas pasakėis, bus artima tėm, kė kitas ĩstars. Taip-gi ir vienas elgiasi panašiai ĩ kitė. Ir kad vienas dirba mėnininko, kitas mokslininko dėrbė, vis gėlima iš to šiek-tiek numanėti, kokios tautos žmogus jė dėres ĩra. Kuo-daugiau, kad kas knėgas rėšo. Ne vien kalbos vartojimas parodo rėšėtojo tautė, bet ir visa, kė jis rėšo. Ir vėl aiškiai matėti atskiro žmogaus sėntėkiai su visa tauta. Tik tie sėntėkiai gana slėpiningi.

*

Gėl kiek dėr daugiau jie aiškės, pažvelgiant ĩ juos su bėologės arba gėvėbės mokslo pagėlba. Kaip gėvas kėnas susideda iš milionų narvelėu, kurių kiekvienas sau gėvena, bet stovi sėrėšij su kitais, taip kiekvienas atskiras žmogus ĩra tautos dalelė.

Bet nėra tai tik palėginimas. Kėno narvelis dėro savo dėrbė savo vietoj, o nematėt, iš kur jo žinojimas ir jo galia tėm dėrbui dirbti. O žėūrint ĩ pradios narvelė, dalėkas dėr platesne prasme ĩra slėpinėis. Mėzas šis narvelis ir beveik vienopas. Skiriasi jame tik jo oda arba zievėlė nuo jo turinio tirštumo, kuriame randasi branduolas su savo siūleliais. Tai visa. O iš to auga, matėriėlė prisitraukdamas, pinkliai sudėtas žmogaus kėnas.

Kur tų galėjimų, tų kuriantėu ir stėtantių gėlių versmė? Bet ji veikia. Ji reiškiasi. Ji todėl neabejojamai esti. Kur ir kaip, lieka tėliems slėpiniu. Aišku

tik, kad ji esti ne tuo paprastu bėdu, kurs prieinamas akims, tai-gi, kad ji esti kitaip ir prieinama tik mūsų dvėsios gėvėbei. Bet ji stėto kėnė su visais nuostabiai smulkiais ir tikslingais jo ĩtaisėmais.

O visa-tai gėlime pasakėti ir apie atskirė žmogų ir tautė. Galia, kuri gamina atskirus žmones ir jais reiškiasi, ĩra visuose tos patios tautos vaikuose ta pati.

Pradios narvelis ĩra tai gėliai tik priemonė kurti ir reikšties. Ir pasirodo pirma tik kėnė statėdama. Bet netrukus, jau veikia dėr ir kitaip. Suauges žmogus dirba, visa-ko padirba. Veikia ne vien iš kėno jėgų, bet ir iš jausmų, iš mintėu gėvėtų, ir gėl šė-tė ir kuria. O tše daug nuostabaus pamatėti.

Seniau jau pastebėta, kad žmogaus ĩrankiai ĩra tik pailginimai ir pastiprinimai jo kėno narių. Bet jie daurnai ĩra ir jėjų atvaizdai. Taip fotografo aparėtas ĩra padirbtas visai taip, kaip akis viduje ĩra ĩtaisėta, telefonas kaip ausis. Ir taip su visais ir prastėisiais daigtais, kuriuos žmogus vartoja. Kirvis ĩra panašus ĩ jo dantis, replės ĩ nagus, pirštus ir tt.

Bet žmogus, juos dirbdamas, to neatsimena. Tik vėliau tai suprasta. Mat, žmogus pasistėto tikslė, protaudamas, gėvendamas mintimis. Bet tėm tikslui vėkinti, tarnauja kėno gėlios, visų narvelėu jėgos, ir jos dirba, stėto vis vienu savo bėdu — tėm patiėm tikslui. Ir laikėdamas savo padirbtėji ĩrankė savo rankose, išlengvo žmogus ĩsmoksta suprasti savo kėnė, ir gėl save pėtė pažinti.

Bet žėūrint toliau, dalėkas virsta dėr ĩpatingesniu. Mes labai didiuojamės savo laikų technikos mokėjimu ir galėjimu. Stebimės stėtomais rėmais, bokštais, tiltais ir tt. O tiriant augmenų dėrbė, kaip auges jė

kūnas, būtent medis su savo šaknimis, liemenimi, šakomis, mātome, kad tše atboti tie pātis dėsniai ir skaitiai, tarsi su tuo patiu žinojimu auges medis kaip architektas ir inžinierius savo veikalus dirba. Augmenū stātīnuose līg atsižiūrēta ī tuos patius māstus, vartoti tie pātis ramstiai, šulai, vamzdiai, sujungimai, tesimai, sutrumpinimai, susegimai ir suspriaudimai kaip prie trobū ir bokštū stātīmo. Tik skirtumas tas, kad augmenīs senai-senai taip stāto, o architektai ir inžinierai išmoko taip statīti tik paskutiniaiis šimtmetiais o ilgai māstīdami, sunkiai galvodami.

Tai mat, koks pasaulis, kokios kuriamos jo gālios ir kaip jos apsireiškia! Visur, kur kas auga ir dirba, jos tos pātios. Ir žmogūje. Nors žmogus tiki pats sau vienas visa sumāstes ir padāres, pats gīvendamas savaip ir sāvīškai, tarsi iš savo gālios būtū pasidāres ir gīventū. O jis gīvas, statītas kūribos gāliomis, ir reiškiasi, kadāngi juo reiškiasi visas vislas, arba tojo nors dalis. Ne žmogus māno ir dirba, bet jame māno ir dirba vislo išmintis ir gālios.

Taip gīvena kiekvienas žmogus, ir taip jis apsireiškia. Ir mažesniame apskritij juo reiškiasi tauta, josios gīvībė, kuriantios jos gālios. Žīmu tai labai rašītojo dārbe. Aišku, kad nedirba jis regimū daigtū. Bet rāstas kaip tik atspindina tautos gīvībė, tautos galias. Ir rašītojas, ko ir nerašītū, vis būs tautos reišķėjas.

Iš to, kaip jis kā parāšo, īra matīti visos tautos būsenā, skaidresnė ar drumstesnė dvāsia, stipresnė ar silpnesnė valia, gīvesnė arba stingesnė galia. Tik labai didis žmogus pakīla iš tos līgumos, iš tautos plīnės, ir reiškia daugiau dvāsius, daugiau vālios ir gālios. Vis dėlto ir jis atspindis tautos īpatībė, jos gīvībės laipsnī ir pādētī.

Bet rašītojas ir stāto ī aiškumā dvasinī tautos turtā, jos gīvenimo turinī. Kas visos tautos patirta, kas jos sāmonej sukaupta, kas kalboj ir jos kūrinuose sukrauta, tā jis īpatišku savo būdu apreiškia. Pasidāro tarsi branduolu to gīvenimo. Kaip kokia saulelė jis leidia iš savo sielos visus tuos spindulius, kuriuos tauta, gīvendama, īra iš āmziū surinkusi. Ir vėl bus taip, kad koks žmogus īra rašītojas, tokī tautos gīvībės turinī jis apreikš, tokiū varsū, tokiū pavidalū, tokī gīvenimā.

Pagaliau dār vienā dalīkā apreiškia rašītojas aiškiau negu šiaip atskiras tautos žmogus. Kuriantios tautos gālios, metams bėgant, kinta. Ir pasirodo laiks nuo laiko kitas tautos gīvībės linkimas, nauji ketimai, nauji žīgiai. Tautos gīvībė prieina tarsi naujā laipsnī, naujā āmziū. Ji nori giedresnėj šviesoje, galingesnėj gilībėj gīventi. Ir šitā tautos esmės kitimā parodo visi jos žmonės, bet vīriausiai jos menininkai, o iš visū aiškiausiai jos rašītojai. Nors turētū tai padarīti. Ira jie tām tautos dalėlės, jos priemonės.

Sakīsimė, jie īra tautos burna. Jie kalba apie tautos skausmus ir džiaugsmus, apie jos laimė ir viltī, apie jos žemumā ir kilnumā, apie jos gīvenimo metus. Iš rašītojų darbū matīt, ar tauta gīvėja arba nīksta, ar ji jauna, viltinga, arba, ar ji, senėjusi, mirti taisosi.

Suprantant dalīkā, tik reikia pažvelgti ī tautū raštus, ī jū rašītojus, ī tūjū gīvenimā ir dārbā, ir tuoj aiškėja, kokios gālios tautoj dirba, kas tautoj randasi, koks jos turinīs, o kurs jai priėjes āmžius.

*

Bet ne vien tai reiškia tautai rašītojas. Nėra jis tik vidujinės tautos gīvībės reišķėjas, jis īra ir tautos

gaivintojas. Kiekvienas atskiras žmogus stąto arba griauja tautos gįvątą, desties kokią reikšme slėpinin-
goji tautos gįvįbė jįm suteikė. Matįt įra tai iš to, kaip
jis tautą pasitiki, ar norėdamas iš jos ką išplėsti, ar
jai ką teikti.

Lengva įra žmogų todėl nuteisti. Tiktai klausimas,
ar jis ir gąli kitaip norėti, kaip jis nori. Įra žmonių,
kurie jautiasi didiausias patriotais, bet augina tik
vieną, gal du vaiku, kitiems kūno vaisiāms neleisdami
augti ir nokti. Tik pažvelgkime į Fransiją ir Vokiā! O
jie savaip žino pateisinti savo pasielgimā, net kilniais
pāgrindais. Tatiau tame įra priešingumū. Bet dalį-
kas pasidāro toks, kad tauta nebeauga skaitiuje, su-
stoja didėjusi, ir pradeda išlengvo mažėti — sārįšije
su tuo atskirū tėvū noru. Ar ne įpatinga labai?

Žmogus įra gamtos ir savo tautos dalelė. Ir jis gį-
vena išākįmais, kuriū dažniau jis nepažįsta, arba ku-
riuos vaizduoties nesugeba. Bet kaip jis tše veikia,
vėl parodo biologė.

Seniau buvo tikima, kad aplinkįbės visa padāran-
tios. Gįviai ir jū veislės, rūšis bei pādermės paeinan-
tios iš jū. Siandien žinoma, kad tai buvo klaidingi, jei
ne akli spėjimai. Jau tat, ką aplinkįbės reiškia, buvo
gana drumstai suprasta. Dabar sužinota, kad gįvįbė
įra naujas veiksnis pasaulio gįvenime, kitas šale fyzi-
kiniū ir chėminiū veiksnįū.

O šitas veiksnis visiškai savaip apsireiškia. Ne-
būtū lāpū, kad nebūtū oro, tai teisįbė, bet oras labai
kinta, kur daug lāpū įra. Augmenis, išlengvo įvįsdami,
stąto savo gįvenimo skritulį, kuriame jie tarpti galėtū.
Ir pasistengia pasiekt patogiausiāją pādėtį. Bet ne, kad
tada sau ramiai, atsileidė augtū. Priešingai, augme-

nis smagiausiāją pādėtį stątosi, kad paskui savo esme
kuo-tobūliau apreikt galėtū.

Bet ir tai dār neužtenka. Kur vienū augmenū pri-
ruošta žemė, tše netrukus randasi ir kiti, kitos, augš-
tesnės, daugiau reiškiantios rūšies. Toliau, kur visokiū
augmenū priaugta, tše gąli gįventi ir gįvuliai ir paga-
liau net patsai žmogus. Ir gįvuliai kaip ir jis vėl dera
augmenims, kuo-pilniau iš pat esmės apsireikt.

Visai toks-jau dalįkas, žiūrint į ātskirā žmogū ir
tautā. Kiekvienas jūjū dirba paliesdamas tautā ir jos
gįvenimā. Dirba gāl vien savo smagumui. O tik veikia
visā tautā. Taiso gāl tautos pādėtį, kad jai būtū ku-
geriau gįventi arba griauja jājā, kelia tautā arba žo-
mina ją.

Visū-daugiausiai turi tame reikt rašitojas, ka-
dāngi jis gamina dvāsioms-sieloms gįventi orā, būtent
visokius jausmus, ūpus, palinkimus ir-gi šviesā, būtent
visokias mintis, įvaizdus, sāvokas.

Suprantamas dalįkas, kad įra visokiū rašitojū, įpa-
čiai didioj tautoj. Tše vieni gāl dirba, norėdami kelti
tautā į augštiausiāją šviesā, į tįriausājį orā, kiti vėl
stumia ją į tamsā ir purvā. Kaip jau mātėme, rašito-
jas labai daug padarįti gąli tautai. Todėl ir labai at-
sākomingas įra jo dārbas. Kad tik niekumet to ne-
pamirštūme! Kiekvienas žodis, kurį mes rāšome, gąli
tautai ruošti gįvįbė, bet ir prāžūtį.

Mazoj, įpatiai atsigauyantioj tautoj tokiū priešing-
umū retai tėra. Tše rašitojas, kurs statiai įra tautos
gįvįbės versmė, greit pastebimas ir gerbiamas. Kā
jis rāšo ir apreiskia, įra jai būtina reikalinga. Ir jo
dārbas pasidāro todėl vaisingas visoj tautoj.

Tik tie žmonės, kurie turi intelekto arba gāl net
morālės defektā, priešinas jo veikimui. Bet ne daug tai

reiškia. Atsigaunantioji tauta tokius niekus greitai šalina. Jeigu tai neįvirsta, paopus arti. Mirties gėlios viršū gauna ant tautos gėvėbės.

Todėl ir budantios sielos pradeda šaukti ir ginties prieš nedorėlius ir paikutius. Ir kiek tik galėdami naudojami gėvėbės gėliomis, kurios paeina iš vieno, antro rašytojo. Ir taip stāto tautai tā dvāsine pādėti, kurioji ji sveikiausiai gėli gėventi. Tik ir tše reikia suprasti, kad negėventi vangiai, vien gėvenimui pajusti ir pajusti, ragauti, bet į jį ĩnėsti žmoniškājā savo esmė.

Kartais didiū rašytojų randasi vienoj antroj tautoj jau net tuo laiku, kad tauta tik dār stātosī savo gėvātā ir pasistengia pasiekti sveikiausiājā pādėti. Jū reiškiniai tada dažnai nesuprantami. Tai esti, jie nepasieka didiojo žmoniū skaitiaus, o tik iškilusius, gėviausius tautos vaikus.

Bet jiems tarnaut, jū gelbėti ir ĩra vėriausias jū uždavinīs. Nesirūpina jie visais tais nėkstukais, kurie net pradeda į juos akmenelius svaidėti. Jie eina savo žingsniu tolin. Nėsa jie žino, kas jū uždavinīs, ir kad jis jiems tautos gėvėbės, paties vislo kūrėjo uždotas. Jie žino, kad tauta tām statėta ĩ pasaulė, kad iš jos išaugtū žmonės, kurie vaikštioja kilniausio žmoniškumo takais, eidami žmonijos pareigas. V d s.

□ □ □ **Žmogaus augimas ir auginimas.** □ □ □

Auga žmonės auginami. Aiškiai tai rodosi jau ir akims. Pirma buvęs menkas, mąžas dalėkas pasaulėje, jis išlengvo didėja, ĩsigali. Kalbame apie paugusį, užaugusį arba suaugusį žmogū.

Pastaba: Sakiau apie šė dalėkā kalbā 3. 8. 1922-mt. Palangoje.

Bet gerai apmāstė, suprasime, kad tat, kas tokiu būdu augo ir buvo auginama, ĩra kūnas. Mes dažnai laikome kūnā patiu žmogumi. O ar ištikrėjū žmogus nebūtū kita-kas negu jo kūnas?

Aiškiai jautiama, jei ne statiai regima, jog tūlas žmogus dār nėra subrendęs, nors jo kūnas ĩra jau užaugęs ir nebėra auginamas. Berods kūnai nelėgūs. Tik nuostabu būdu menko, neužaugusio kūno žmogus dažnai apsireiškia daugiau suaugusiu, negu žmogus su pilnai subrendusiu kūnu.

Norint žmogū suprast, reikia pasistengti nujėgti tā gėliā, kuri kūnu apsireiškia. O ta galia kaip tik ĩra žmogus. Ji gėli augt ir bėti auginama. Ji ĩra menka arba didesnė, auganti arba užaugusi. Kūnas ir jo augimas bei auginimas tām tėra tik sālėga ir priemonė.

Apskritai imant, gėlime keturis šiuo dvāsinio žmogaus ũgio laipsnius pastebėti.

*

Tik ĩsiziūrėkime, kaip didiausias žmoniū skaitius gėvena! Kokie ĩspūdėiai juos pasieka, tokie jie ĩra. Saulei švietiant, jie linksmi, niūkiā dienā jie nusimine. Jei viso jiems ĩra, ko kūnas reikalauja, jie gerė, kilnūs; jei ko reikia, jie niekām neverti, pikti. Visā jū smagumā, jū laime teikia jiems aplinkėbės, šalinės pādėtīs. Kokios tos, tokie ĩra žmonės, taip jie gėvena. Jū jie nešami, kaip laivelis be vairo vilniū supiamas, ir tai šen tai ten mėtomas.

Taip jie liūdni ir linksmi, blogi ar gerė, nelaimingi ar laimingi, visai, kaip aplinkėbės kinta. Ir akstinai dār bui, pasistengimui vien pareina iš prigimties ir draugijos sārėšiū. Tiktai jū jū tokie žmonės vedami, nešami, laikomi. Ir jū dora, jū protas bei ĩsmintis visai,

kaip rodos, tik iš tše paeina. Tik kad visa tvarka aplink juos aiški, jie protingi ir dori.

Savije jie visiškai neturi tos gėlios, kuri valdīt galėtū jū palinkimus, jausmus ir ūpus, mintis, ir visā aplinkibe. Ir nėra juose tām nė menkiausio pasistengimo. Dār-gi tokie žmonės dažnai sako, kad kitaip ir negali būti. Toks jau esās gyvenimas. Žmogus esās aplinkibiū pādaras. Ir daugiau niekas.

*

Tatiau ėra žmoniu, kurie griežtai skiriasi nuo jū. Tie žmonės ne daug atsiziūri ė tai, ar jiems smagu ar nesmagu, ar aplinkibės geros ar blogos. Jie visiškai savaip gyvena. Pasirenka sau tikslā ir jo siekia, jopi eina. O tenka jiems pakesti gana daug vargo, bādo ir šaltio, prisieina trokšti ir skursti. Bet jie to neboja. Jie eina, kaip kartais sākoma, su galva per sienā.

Jū žingsniai valdomi jū ūpū, jausmū, geidimū, jū mintiū. Aplinkibės beveik nieko nereiškia. Kaip koks plaukikas, jie skersai srovės net prieš jā plaukia, kad tik pasiekus krantā.

O tiriant, kaip šie žmonės ėra auge ir auginti, aiškėja, kad jie daugiau maitinti jausmū, ūpū, linkimū ir mintiū negu tik paprastū pasaulio ėspūdiū. Sākoma, jie auklėti, lāvinti, net mokslo žmonės. Mokikla juos taip tvirtinusi. Jie esā „apšviesti“.

Bet kad pirmosios rūšies žmonės atrodo apgailėtinais silpni, nors ir būtū stambaus kūno, tad šie ir ne geresnėj padėti. Rods nebėra jie zaislu savo aplinkibės. Vis tiek jie gyvena sunkiai. Nuolat sukelia priešingumū. Kovoja prieš visā pasauli. Didiausias jis jū priešas. Ir nuolatai jis jiems kaupia kalnū kliūtis.

*

Kita žmoniū rūšis visai dār kitaip gyvena. Jie taip-gi siekia savo pasistatītū tikslū. Bet jie ir atsiziūri ė aplinkibe. Jie nevadovaujami atskirū geiduliū, troškimū, mintiū. Jiems stāto tikslus jū protas ir ėsmintis. Iš anksto ir augšto jie visa apmāsto. Savo dvāsia jie gyvenimā pirma tarsi prisunkia ir tad vėkina, kā jie pasirinko. Neleidia jie nešties aplinkibės bangū. Bet jie ir nedirba, jū nebudami. Iš savo dvāsios gelmiū jie jas tildo ir padāro jas tinkamas savo tikslams vėkinti.

Ėra tokie žmonės didieji tautū ir žmonijos veikėjai. Gyvenimas, pasaulis, laikas, kiekviena diena ėra jiems veikimo dirva. Visa, kas tše ėvėksta, jie apvertia savo tikslams, naudojasi ir didiausiasis priešingumais, tik jū gėliā ėtraukdami ė savo veikimo skrituli.

Ėpatinga jau, kaip toks žmogus pasitinka pasaulio ėspūdius. Jis nepriima kiekvienā. Nuo niekingūjū jis greitai traukia savo dėmesi. Matīt, jis savo asmens gyvenime ėra visiškai valdovas. Prie svarbesniū ėspūdiū jis ilgiau parimsta ir pasistengia prieiti jū esme. Leidia jiems visai gėvai ėšbangoti savo sāmonej.

Dienai praėjus, jis dār kartā juos susiškaukia, jeib jām pilnai suteiktū, kā jos reiškia. Ir suriškia juos su kitais seniau patirtais. Apžvalgo savo amžiaus dienas kaip valdītijas ir taip nustāto, kā būsimoms dienoms jām suteikti jis užeis.

Bet ir kitaip dār pasitinka gyvenimā. Ėpatiai svarbu jām ėra, kā jis ė jī ėneša, kā jis dāro. Praeinantiosios dienos ėra jām tikri veikalai. Kas vākarā jis apmāsto, kas buves dienos turinīs, kas juo atlikta, kaip pavėko juo artin prieiti tikslus. Ir iš tše žiūri jau ė būsimas dienas, ė būsimus veikimus. Apsvarsto visas sunke-

nības ir nustāto naujus savo zīgius, nepamiršdamas ir tai, kas galētū netikētai padarīti kliūtī.

Jis stovi tarsi viršum visū īvikiū, kuriuos laikas suneša, ir pasidāro jū valdovu. Nebēra jis jū zaislu, ir nebēra jū priēšu. Jis gīvenime viešpatauja ir zengia pro jī didumo zingsniais.

Bet pastebēkime gerai, kaip jis svarbēja! Ivīksta tai dvejopu pasistengimu. Pats renkasi svarbiausiājī turinī savo sāmonei. Nesiima niekū. Jiems neaukoja nei laiko, nei jēgū. O antrasis jo zīgis: jis valdo augštiausiomis savo gāliomis šī turinī ir leidia jām veikti pasaulī, ī jī kuo-galingiau atsiliepdamas.

Todēl ir nepalģinamas toks žmogus stovi šale kitū žmoniū. Aiškiai jautiama, koks jis īra valdītojas savo gīvenimo ir pasaulio, kad jis īra kūrējas savo laimēs ir savo aplinkībēs. Niekingi dalikai toli atkrinta nuo jo. Vien kas svarbu, su tuo jis ir patirdamas ir veidamas sātīkiuoja. Visame īra didē tvirta valia ir aiškus protas mātomas.

Tatiau ir jis stovi kitū rūšiū žmoniū eilėje. Gīvena, laukdamas viso-ko dār iš pasaulio. Gīvena, kadāngi jām tai īra dziaugsmas. Kad pirmosios rūšies žmonēs nezino, kaip elgties, jeib jiems daugiau dziaugsmo būtū ir kad jis jiems tektū dažniau, antriejie, nieko nebudami, ieško savo laimēs, brisdami dažnai vis gilīn ī skausmā, tai šī tretioji rūšis eina tikslingai tolīn. Nesiekia mājmoziū, nesitenkina akies mirksnio linksmībe, bet kuria sau pilnā ir pātvarū pasikākinimā.

*

Bet īra dār ir kitū žmoniū. Juos reik priskaitīti visai naujai rūšiai. Jie taip-gi tvarko savo gīvenimā, taip-gi visa apmāsto, kā darīti reikia ir ko vengti, bet

jiems nerūpi jū vīrāvimas. Nereikalauja, kad gīvenimas jiems visa-ko teiktū.

Apskritai imant, jie nesirūpina savim, savo īsigalėjimu, savo laime. Gīvena, tarsi jie nebūtū asmenībēs su paprastais, nors ir didiais reikalais. Nerūpi jiems nei turtas, nei garbē, nei galībē. Jie vaikštioja po pasaulī, tarsi jiems būtū padinges tas aš, kurs kitiems toks brangus.

Vien tarnauti jie nori. Bet tarnauti geriausiu, išmintingiausiu būdu. Tarnauti kitiems, kad jie pasiektū augštesnī žmoniškumo laipsnī, ir tuo pasiektū savo gīvenimo tikslā. Atrodo tū žmoniū kiekvienas, līg pats kuklumas, pats malonumas. Tatiau jautiama jo asmenībēs galia ir tvirtumas. Visai kitaip neng iš kitū žmoniū spindi iš jo išmintis, valia ir labumas. Ir nenoroms žmonēs parodo jām savo pagārbā. Su visu savo lētumu jis tik zengia po žmones kaip koks viešpats. O tik nieko jis nereikalauja. Vienātinis jo gīvenimo tikslas īra tarnauti.

Tik jis jau netarnauja žmonēms, bet kūrībos gālioms ir jos išmintiai. Jo didībē randasi tame, kad jis tū gāliū, tos šviesos īra priemonē. Šis stovi tarsi anapus gīvenimo ir neša ī jī savo dvāsiā ir sielā, savo širdī ir gīvībe, kad gaivinus ir sužadinus kituose žmonēse, kas juos padāro kilnībēs žmonēmis.

Žiūrīnt ī visas šias žmoniū rūšis, matīt, pirmūjū īra labai daug, antrūjū mažiau, tretūjū dār mažiau, o ketvirtūjū vos vienā antrā pastebēsime āmziū eigoj. Tatiau zinoma, kad tokiū rūšiū īra, ir kad tos rūšis īra žmoniškumo laipsniai. Paskiau minētoji rūšis īra augštiausias laipsnis, pirmutinioji žemiausias.

Kas mums tai īrodo? Gālīma apie tai kalbēt, koks silpnas menkas pirmosios rūšies žmogus īra ir koks

galingas, kilnus paskutinosios. Vienok nedaug tuo pasakaita. Bet mums įgimtas tikrasis spresmas. Negâlime kitaip, sprendiame savaime. Mokslo reikalâvimas mâsto arba saiko îra ne toks jau svarbus. Duok pakuotiui mâstâ, jis nieko neveiks. Bet sântikiuodamas su augstibês žmogumi, jis savaime kitaip pasielgs kaip su kitais.

* * *

Ir pasidâro klausimas, kaip pasieka žmogus tokî laipsnî. Atsâkîmas îra trumpas. Žmogus auga. Tvirtina tai îsmintiai îš pat senovês. Auga jo asmenîbês esmê per âmžius. Uzgimusi Šiame pasaulyje, ji visaip tarpsta.

Pirmas dalîkas îra kûno îgijimas. Aiškiai matît, tik nors kiek bîologe pažîstant, kaip slêpinga galia îš mâžo krislelio traukia savespî visokio matêriâlo ir stâto îš jo kûnâ su jo nuostabiais îtaisîmais. Ir pasidâro kûnas Šio vislo dalele. Ji sukaupia îš to, îš kurio visas vislas kurtas. Bet nêra tai svarbiausias dalîkas. Tikslas kûno stâtîmo îra tat, kad žmogaus asmenîbê turêtû priemone Šiame pasaulyje gîventi. Ir kûnas, użgimës auga vis daugiau matêriâlo pritraukdamas ir savîje suvartodamas.

O tuojau ir pasirodo, kad žmogus, nors jis dâr nedaug daugiau reiškia, kiek tai, kad jâm îra gîvenime gîvas kûnas, pradeda pasaulyj pasirodîti esâs galia. Kûnas juda, dirba savaip, stojasi su savo reikalâvîmais prieš visa, kas îra, tarsi pasaulis vien jo-dêl bûtû. Ir kûnas pasidâro tuojau ir kitâm dâr priemonê. Viso pasaulio îspûdiai: Šiluma ir Šviesa, drêgnumas ir mais-tas, pavidalai ir varsos, oras ir kvapai, visi suplûsta kûne. Ir žmogus tai patira, pajunta, pajautia, numâno.

Reiškia, kitoj jû asmens sritîj pasidâro naujas gîvumas. Sukîla jâm visokie jusmai, jausmai, ûpai, kurie vêl savo bûdu atsiliepia î kûnâ ir î tai, kas jame vîksta.

Taip kûnui augant, auga ir Šita antroji gîvata, kuri kûnâ apsiupusi ir prisunkusi laiko kaip pats oras. Ir ta gîvata žmogus sântikiuoja su kûnu ir juo su visu vislu, visa gamta ir pasauliu.

Bet negana to. Žmogus, geriau gâl pasâkîus, jo supratimo galia, jo sâmonê ir samonîbê tuo nesitenkîna. Patirdamas savo jausmû-linkimû gîvenime tai, kas kûne atsitinka ir tuo pasaulio gîvumâ, jis stâto daugiau viduje, patioj sâmonês Šviesoj naujâ pasaulî, pasidâro vaizdus apie pasaulio gîvumâ, jî jais suprasdamas, kaip sâkoma. Ir taip kuria savo asmens mintiû-îvaizdû-sâvokû pasaulî, kurs savo bûdu veikia jausmû-ûpû gîvâtâ ir pâtî kûnâ ir taip reiškia maziau ar daugiau regimoj esamîbêje. Toji mûsû laiku beveik visai valdoma mintiû pasaulio. Tik paskutiniaiis metais kiek daugiau sveria tše ir jausmai, ûpai, troškimai.

Taip tai žmogus auga, jo kûnui augant, kartu ir kitose savo asmens sritîse. O tûli žmonês Šitâ gîvumâ laiko patiu žmogumi. Jiems rodosi sâmoningu, kas mintiû gîvâtoj îgauna lîtî ir kas tad îš tše tvarkoma. O reikêtû suprast, kad visiškai taip kaip kûnas, kaip jausmû gîvata, taip ir mintiû gîvenimas têra tik turinîs patios žmogaus sâmonês. Ji tai îra pâgrindas žmogaus patirties, îra ta akis, kuri visa pastebi, î visa žiûri, bet ir visa palietia. Tik tat teauga, kâ sâmonê pagauna, î kâ ji îsisunkia.

Bet ir pati sâmonê kinta. Ji Šviesêja taip dirbdama ir tuo kartu, taip sâkant, platêja, îstengia daugiau ap-rêpti. Sâmonê îsigali, žmogaus esmê auga. Ir ji tad asmenîj îra valdovê.

Jai nepaaugus, žmogus yra išpūdiu žaislas. Jai pradant augti, jis norėtų visa savaip taisyti. Jai stiprėjus, jis naudojasi pasaulio protingu ir tvirtu būdu. O žmogaus esmei pražidus, jis tampa pasaulio saule.

* * *

Pamąste žmogaus augimą, norime ir patirti jo priežastis ir priemones. Aišku, kad priežastis glūdo visumos gelmėse. Negali ji būti kita, kaip kūribos valia. O toji turi glūdoti ir žmogaus dvasioj-sieloj, kuri trokšta neapribuotos gyvybės. Taip tad ištikrųjų ši valia žmogaus esmėje ir bus viriausioji jo augintoja.

Ji pati ir įveda žmogų į šį pasaulį. Ir dažnai girdime klausimą: Kām aš tše gyvenu? O aišku: jeib žmogumi taptiau. Kām šiaip? Pasaulis yra tām tinkamiausioji vieta. Ira jis dirva, kur visa-ko auga. Bet dirva platioj prasmėj. Tše suplaukia visokiū jėgū visakām žadinti. Mūsū dienū biologė sako, kad gyvibė tik ten auga, kur ji erzinama (jei šis žodis ne perastrus). O žemė, su savo ribomis, su laiku ir erdve, su savo sunkumu ir kietumu, su savo istatimais, smarkiai pasitinka gyvibę, kūno, ūpū bei mintiū givatos ir paties žmogaus. Ir taip atrodo, kad pasaulis su savo turiniu augina žmogū.

Pasaulio galios yra visokios. Todėl ir visaip jos paseka žmogū. Skaitant, sākisime iš apatios, pirma ji veikia elementū gamta: oras, šviesa, šiluma, slopmė, matėrė. Ir prieš šiuos išpūdius kūnas atsiliepia. Jis didėja ir tvirtėja. Ir isitiekia visokias priemones, įvairius narius, jeib atitinkamai pasitiktū elementū galias. Pradioje atrodo, tarsi jie stengtūs jį naikinti, bet toliau aiškėja, kad jie jį neša, kad jām tarnauja. Taip oras, suteikdamas kūnui rūgštadarį arba deguonį, nuolatiniu

matėrės kitimu vertia jo gyvibė į darbā. Kūnui tenkamas maistas padaro galima, kad kūnas įgauna matėrės, ir kad jis naujinas. Šiluma ir šviesa šelpia šį darbā.

Bet elementū galios ir daugiau reiskia. Tik šviesai veikiant, kūno gyvibė taisyti ākī, orui virpant, ausi, ir tt. Įvairiems elementams patirti, kūnas isitiekia įvairias jusnis.

Kitas augimo ākstinas pareina žmogui iš augantios gamtos. Ji giliau palietia kūnā. Tik maistas iš josios padaro, kad kūno narveliai veisiasi. Tira tik matėrė nėra dar kūnui maistu, ji turi būt giva, auganti.

Bet augantioji gamta dar daugiau padaro. Ji žeme ir orā priruošia žmogui giventi. Tik kur augmenija yra gaivinusi šali, tše žmogui patogū ir sveika giventi. Be augmenū jām greit būtū trošku.

Bet ir tai dar ne visa. Augmenis su savo formomis, su savo varsomis ir kvapais augina jau ir žmogaus jausmū-ūpū givata ir vertia žmogū sau kurti mintiū pasauli. Tā pati darbā, bet dar giviau atlieka jausmingoji gamta, būtent givija. Ji nuolatai žadina žmogaus givumā jo asmens ūpū ir mintiū sritije.

Gal atrodīs tai tik ant greitūjū pasakita. Vis dėlto bus numanu nors tiek, kad tokie pasaulio veikimo skiriai pastebimi. Toliau tad veikia augantiji žmogū ir kiti žmonės. O tūjū veikimai kaip tik skiriasi į atitinkamas tokias-jau rūšis.

Pradioje motinos kūnas tėra augantiām diegui ir tik augmuo. Ir tuo augmenimi tām diegui tenka visa, kas jām reikalinga. Toliau tad veikia jį ir jau jausmai-ūpai-linkimai, reiskia givijos esmė. Ir pagaliau jį pasieka ir pati žmogaus dvasia-siela. Iviksta tai berods dažniau tik žmogui jau użgimus ir tik tada, kad žmoniū sielos kiek yra paaugusios.

Bet be šito veikimo žmogaus dvasia-siela ir tik labai išlengvo tebunda. Laimė, kad ūra žmoniū su bundantia siela. O kad jū ir nēra daug, vis-tiek jū veikimas numānomas. Bet kartais ir dār menko žmogaus siela pabunda ir apsireiškia. Pirmiausia ji suspindi iš tėvū, ūpatiai iš motinos meilės. Ir žādina kūdikio meile. O meilē jau ūra sielos reiškinis. Toliau gāl tėvas sukelia vaiko tvirtā vāliā savo paveikslu, sušaukia jo teisingumā, motina vėl-gi jo malonumā, širdies gražumā, ir tt.

Apskritai sākant, augantiām žmogui žmogus atstovauja visai gamtai. Jis tvarko elementū, augmens, givijos veikimā jo laimei ar nelaimi. Žmogus augantiām žmogui ūra būtinai reikalingas. Bet kiek jis jī augis, tas derēs iš to, kiek jis pats ūra auges. Todėl žmoniū dauguma ir tik išaugina pirmos rūšies, pirmo laipsnio žmogū. Pātis jie reikšdami vos kiek daugiau negu elementū ir augmenijos gamta.

Tie, kurie jau toliau ūra pakile, ir veikia kitaip. „Kultūros“ šalīse todėl jau auginami žmonēs kovotojai. Jiems rodosi, kad gyvenimas esās „kova už būvī“ ir kad reikiā nuolatai kovoti. Tik išlengvo jau pradeda aiškėti, kad nēra taip istikrūjū, kad kova tėra tik ūpatingām žmoniškumo laipsniui gyvenimo turinīs.

Taip tai pradedama jau šen ir ten auginti žmogū, kad būtū pasaulio viešpatiu. Ir kalbama apie didijī arba net augštībēs žmogū, jījī žemindami, geriau jo nesuprasdami, tarsi jau ir būtū augštiausiasis žmogus tasai, kurs visais kitais ir visu vislu naudojasi savo tikslāms, pats juos pasistātes.

Pagaliau žmogus auginamas ir pasiekt augštiausiājī laipsnī. Tik šis auginimas lieka slėpiningas. Jis vīksta, žmogui pasiekus tām tikrā dvāsios-sielos givumā, jām

patiām pasistengiant augti, jām patiām pasirūpinant savo augimu ir auginimu ir mātant, kas ūra tikrasis žmogaus givavimo tikslas.

* * *

Istikrūjū žmogus ir geriausiai auga pats save augindamas. Jis, kurs paeina iš kūribos vālios, turi su savo valia susitikti su ja. Tuomet tai jis visaip tarpsta.

Tik tada jo kūnas gāl tikrai sveikas išlikti, kad žmogus pažīsta jo givavimo ir jo sveikātos dēsnius ir jī atitinkamai aprūpina. Tik žmogui sieloj pabudus, tinkami jausmai-ūpai-linkimai jo bus maitinami, šviesios skaidrios mintis jo kuriamos. Ir taip pasidarbuodamas pasaulio kūrējo ūrankiu, jis kasdien stiprēja.

Jis ūsivūrauja ūpatingose sritīse. Pirmą tampa valdovu savo asmens, pradedant nuo kūno ir pakilant lig mintiū ir sāvokū gāliū. Toliau jis ū aiškesnī sātīkī pareina su savo uždaviniais, kurie jām pasidāro iš aplinkibiū ir iš jo gabumū. Ir taip jis pradeda veikti gamtā aplink save ir žmones. Jis taiso ir tvarko givėnimā. Pasirodo tše tikru giviu, augštiausiu veiksnium. Bet veiksnium, kurs ne griauja, bet stāto.

O žmonēs jo veikimas ūra nuolatinis žādinimas ūvairiausiū jėgū, bet vūriausiai žmoniškūjū. Pats givas, jis givina ir kitus.

Ir visu-tuo jis save kuo-geriausiai augina. Nēsa savo jėgas jis nuolatai naudoja augštiausiems žmogaus givavimo tikslāms, kurie nesiranda šale vislo tikslū, bet tūni juose. (Tikslai šison suprantami nepaprastai, bet pasaulio turinio atsiskleidimo siekiniais.)

Ir pagaliau žmogui šis augimas ir savės auginimas pavīksta tik jām atbojant vienā sālīgā. Neuztenka jām pasitikti pasauli ir jo galias, jo orgānus ir ūspūdius ir kitus žmones. Ne, žmogus turi pasistengt numanīti

savo asmenībēs ir visos esties pāgrindā, ir jām pasī-
švesti. Tuomet visos augštiausios gālios pradeda jame
atsiverti, būtent tikroji galingojo valia, išmintis ir
meilē. Vds.

□□□□□□□□□□ Pasaulis. □□□□□□□□□□

Krīsis.

Kalbama mūsū laiku dažnai
apie pasaulio gālā. O tū-
liems rodosi, līg tai būtū pai-
kutiū šnekos. Tatiau nēra taip.
Mes gīvename zuvimo laiku.
Todēl ir tūli manītojai visai
rimtai apie tai kalba. Nors keli,
kaip Vokietis Oswald Spengler
māno, kad tik Europa zūsianti.
Bet gerai pasižiūrint, matīt, kad
visame pasaulīje, visoj zmoni-
joj kaži-kas kinta. Teisībē,
Europoj siautē didīsis kāras.
Europoj zudēsi milionas zmo-
niū. Europoj buvo naikinami
didiausiejie turtai. Tai ištikrūjū
Europa ir zūva. Bet Europa
buvo viso pasaulio širdis. Viso
pasaulio gīvumas parējo iš Eu-
ropos. Ne vien keliāvimo, pirk-
liāvimo judesīs. Ir zmoniū mā-
nīmas, jū gīvenimo ir pasaulio
supratimas buvo Europoj uzku-
riamas. Dabar pasauliui tenka
nauja širdis. Kitur jī paugo.
Amerika tampa jo gīvenimo
varpstimi. — Bet ar tai visa,
kas dabar īviksta? Tūli sāko,
kāras būk padāres zmones kito-
kiais. Nēra tai teisībē! Zmo-

nēs regimai jau seniau kito.
Ir kāras buvo tik vīriausio īpa-
tingo laipsnio pakitimo pažī-
mīs. Jau senai pastebēta, kad
zmonēse tarsi apsiniaukia sie-
los ākīs. Kasdien maziau nu-
māno gīvībēs slēpiningumo.
Ir kasdien daugiau gīvena vien
akies mirksnio pajautimu. Ap-
sireiškia tai moksle, mene, do-
roj. O kā bekalbēt apie tikī-
bā? Kas seniau buvo augšti-
nama, kas atrodē brangintina,
garbē, dora, grozē, visa metama.
Ir šandien rodosi zmonēs vien
tik ūpu tegīvena. — Be abe-
jonēs daug tše reiškia tai, ī kā
zmonēs kreipia savo dēmesī.
Ir apie tai reiks kartā pakal-
bēti. Bet, rodos, šišon ir prisi-
deda dār koks kosmiškas veiks-
nīs. Rodosi, kad zmoniū ir
visos gīvijos jausmū-ūpū-linkimū
pāgrindas īra pakeistas. Kiti vir-
pējimai, kitas matēriālas īra īplau-
kes ī tuos jēgū skritulius, kuriuos
vadiname asmenimis ir asmenī-
bėmis. Senasis būdas jausti ir
geisti īra pamires ir naujas
randasi. Bet jīs dār nēra nusi-
stojes. Ir todēl šis mūsū laikū

ziaurumas zmonijoj. Todēl šis
sielos aptemimas ir visai kitas
gīvenimo supratimas. Bet todēl
ir šis īpatingas kilnumas tū
zmoniū, kurie nesileidia supti
visokiū ūpū bangū, bet ramiai
ir rimtai sprendia tuos uzda-
vinius, kuriuos jiems īra sutei-
kes pasaulio kūrējas. Jie īra
ateities zmonēs. Vds.

Ruhros krāstas ir jo likimo reikšmē.

Ruhra īra upē, kuri vakarū
Vokioj vakaruosna ī Rheinā
teka. O krāstas abišaliai jos
laiko zeme apklojes begālo daug
visokiū turtū, vīriausiai angliū
ir gelzies. Tše jau senai Vokie-
čiai ir visokios kilmēs senosios
Vokios gīventojai susispiete dir-
ba, triūsa, kad iškāsus tuos tur-
tus ir juos suvartojus visokioms
gērībēms. Visas Vokietīū darbš-
tumo viduris īra todēl Ruhros
krāstas. O Vokietīū darbštu-
mas īra ir tikriausias jū gīrius
ir jū — galībē. (Kad mūsū
zmonēs kuo-geriau tai īsikāltū!)
Daug reiskē Vokia visame pa-
saulīje visokiais zvilgsniais. Bet
uz visa jā iškēlē pasaulīje kāriš-
koji jos galībē. Kaip visa mūsū
laikū kultūra rodēsi turi tik
vienā tikslā, būtent stiprinti šitā
īvairiū valdovū galībe, taip Vo-
kietīū kultūra ir jū darbštumas
buvo tuo neva vainiku papuoštas,
o Ruhros krāstas kaip tik vīriau-
siasis kāriškosios Vokietīū galī-

bēs zidinīs. Iš Ruhros krāšto
net tolimos pasaulio valdīavos
parsitraukdavo ginklū, didiau-
siūjū šautuvū, kanūliū. Ir didia-
me kare Vokia parodē savo
galībe kuone prieš visā pasaulī.
Ipatiai Fransijai prisiējo dēl to
nukesti. Bet Vokios galia su-
griuvo, o tai dabar Fransai ker-
šija. Ruhros krāstas vis gāli
išnaujo pastatīti Vokios gāliā.
Ir Fransai jī uzplūdo. Aišku,
kad nori ne vien pasiimti viso-
kiū turtū, bet sunaikinti šitā
Vokios darbštumo ir gālios
varpstī ir taip visā Vokietīū
tautā zavinti. Begālo tai pa-
dāro skausmū Vokietīāms. Bet
īpatinga, visas pasaulis, išēmus
Sv. Tēvā Romoj ir kelis Svē-
dijos vīskupus, tīli ir ziūri, kas
tše nuostabaus īviksta. Niekas
līg nē pamanīt nepamāno, kad
tše nezmoniškai pasielgiama.
Aišku, kad tše kas atsītinka,
kurio reikšmē negāli būt nujē-
giama senūjū ūpū zmoniū. Ne
eina tše vien dalīkas apie atker-
šijimā padirbtū blogībiū ir ziau-
rumū. Tše padāroma, iš ko
visai Europos kultūrai išdīgs
nauja prasmē. Kas jī īra, ne-
aiškēja iš to, kad Fransijos
zingsniai sukēlia Vokietīū kerš-
tā. Kerštas zudo keršijantius
kaip ir tuos, kuriems keršijama.
Bet kas bus, greitiau iš to pa-
matīt, kad Vokietīū jausmū-
ūpū gīvenime īviksta pakitimas.
Išlengvo pradeda Vokietiuose

rasties visai kitos nuomonės ir kiti sociāli sântikiai. Ir taip pasidaro jiems naujas kultūros

zidinīs, visai kitokios prasmės negu senasis. Ir mes turėtume visa-tai nuodugnai apmāstīti.

Vds.

□□□□□□□□□□ Mūsuose. □□□□□□□□□□

3odis ī Lietuviū tautā.

Svarbūs pakitimai īvīksta ir mūsū tautos gīvenime. O mātant tai, kiekvienām tautos sūnui reikia tuo susirūpinti. Dēl vieno-antro īvīkio gālīma tautā ir sveikint kuo-širdingiau.

Ilgai mūsū tauta gīveno ne savo valia. Bet išlengvo ji tvirtėjo. Tvirtėjo kitiems jā kuo-smarkiau slēgiant, silpninant, niekinant. Pagaliau pasirīzo būrelis Lietuviū, pādētiai žīmiai kitus, pasauliui pasakīti, kad Lietuviū tauta laikosi laisva, nepriklausoma. Drāsus tai buvo ir griežtas žīgis. Ir labai netiko tiems, kurie kaip tik buvo pasirīze, Lietuviū tautā naujai pavergti, nors gīrēsī, jā išvadāve nuo jos engējū.

Ir aplinkībēs apsvirtē Lietuviū tautos laimei. Lietuviai dirbo tolin, ir išlengvo vis daugiau aiškėjo Lietuviū tauta kitū tautū tarpe. Lietuviai kūrēsī net savo valdiavā. Bet vis dār zengē tolin senu kukliu, lētu savo būdu, kantriai, nedrāsiai, bet darbštiai. Ir vis dār vieni-kiti bandē Lietuviū tautā prarīti ir sāvinties nors vienā-antrā jos dāli. Galingosios šio pasaulio tautos

laikēsī nuošaliai, jei nesistojo tiesiog Lietuviū priešū pusēn. Lietuviai priešinos, bet labai bailiai. Vis dār tikėjo senu būdu, būtent prāšīmais pasiekti, kas jā gīvent reikalinga. Bet jie ir dirbo.

Ir vėl īpatingas žīgis nustebino pasauli. Lietuviū tauta pasidārē nepriklausoma oikonomēs sritij. Sūkē tūli nevīdonai, kad tai būsiās gālas tautai ir jos gīvātai. Bet Lietuviū tauta stiprėjo.

Nebojo to galingosios tautos. Ir ruošēs žīgiui, kurs kaip tik būtū groves tautos oikonomēs nepriklausomībe. Ir štai, prieš pasaulio galingiausiosius kilo Lietuviai, sukilo susidēje mazosios ir didiosios Lietuvos Lietuviai.

Nežiūrēsime ī atskirus asmenis. Sišon eina dalīkas ne apie jū garbe ir gālīā, bet apie tautos gīvenimā. Didis ir īpatingas buvo tai žīgis. Po ilgū āmziū drāsiausias. Pasaulis nustebō. Ir jo galingiejie nusileido prieš Lietuvius. Berods ne prieš jū gālīā. Aplinkībēs juos vertē. Bet Lietuviū tauta buvo atsistojusi prieš pasauli. Ir īzengē galutiniai ī kitū tautū eile.

Bet dabar jā uzeina pats sunkusis laikas. Dabar jā turēs parodīti, kad jā ir gālī gīventi savo valia, kad jā neseka blogo kitū tautū pāvīzdio. Nelenktīnuot jā pridera su kitomis galībēs ir didībēs troškime, bet tame, kaip kuo-tvirtiau pazengus kilnaus žmoniškumo taku. Šis dalīkas tegul bus mūsū tautos augimo ir gīvenimo tikslas. Tik-tai jopi zengiant, Lietuvū tauta pastiprēs ir savo nepriklausomībe apgīs. Augštiausios galios īra doros, īra kilnībēs gālios. O joms īsitiekti īra kiekvieno žmogaus galimībēj. Tegul mūsū tauta zengs tuo taku, kurs jā ves artin augštām, kilniām žmoniškumui.

Vds.

Mazoji ir Didioji Lietuva.

Paduota Lietuvai Pānemunio Salis, Klaipėdos krāstas. Ir išnīko ribos, kurios skīri līgiai 501 metus abi Sali. Nekliudomai dabar gālīma eiti iš vienos ī kitā. Vokietiai kiek tik galēdami rāšē apie augštājā Klaipėdos krāsto ir zemajā Lietuvos kultūrā. Ir tūli net pranašāvo Pānemunio Sāliai prāžūtī. Tai dabar prisieis Lietuvai īrodīti, kad nebus to. Tik labai daug tām reikēs dārbo. Keliavau traukiniu iš Klaipėdos 21. Kovo mėn. Kalbėjo žmonēs lietuviškai. Keliāvo tše ir du iš Did. Lietuvos. Sāko, skirtumas didis, tarp jos ir mazosios. Kol dār sišon,

graziai su vezimu vaziuoji plentais, bet pasiekes Did. Lietuvā, rātai lig ašiū nuklimpsta. Sakau: Tai dabar pasiskubīsite ir ten plentū tiesti. Atsākē vienas jū: Jau kaži-kaip tše bus. Ar tik negreitiai jūsū sugriausime, kol ne jū sau pasitiesime! — Negālī ir neturi to būti! Kad gāl sielos kultūroj Prūsū Lietuviai pasilike atgāl už anuos, tai susisiekimo, vaikštiaus ir kituose dalīkuose, Did. Lietuvos žmonēs labai reiks pasistengti šiuos pavīti. Bet tvirta valia, nenuilsdamas darbštumas ir pakilusi dvasia visa apgali.

Aušros sukaktuvēs. 40 metų po pirmo Aušros nr. išėjimo.

Māžas tai buvo laikraštis. Ir trumpā laikā tik teėjo, nedaugiau kaip tris metus. Bet jis daug reiškē. Pirmas jis, kurs atsizvelgē ī visā Lietuviū tautā. Iš Prūsū Lietuvos (Ragainēs) jis ējo po visā Lietuvā. Pirmas jis, kuriām rūpėjo susitelkti krūvon visus dār zeliantius tautinēs gīvībēs gaivalus, jeib tauta neišnīktū, bet atgītū ir augtū. Pirmas jis prisiminē tautos praeities ir žādino kaži-kokiā tautine vilti. Ir pagaliau padrāsino īpatiai Did. Lietuvos žmones kalbēti laikraštiais ī savo žmones. Gāl dār daug daugiau reikētū apie šī laikrašteli minēti. Bet užteks tai pasākūs, kad jis buvo pirmasis aiškus Lietuviū tau-

tos skelbimas, kad ji nori giventi. Ir štai, po 35 metų ji apsisakė nepriklausoma, o po 40 metų dziaugėsi, kad tiek pasiekusi nuo anos taip nezimios pradios. — Ira istikrūjū kuo pasidziaugti! Bet prie to negalime parimti. Atgal zvelgti yra tik tuomet naudinga, kad zmogus nėra vangus zengti tolin. Aušra žadino Lietuviū vilti. Vikiškime, kā ta viltis rodė! Nesitenkinkime paviršutine nepriklausomibe! Būdami nepriklausomi, givenkime atitinkamai. Aušra kalbėjo apie apsišvietimą, lūkėjo Lietuviams galimibės isitiecti mokslo savo kalba. Dabar mums būtina ši lūkimā pilniau suprast ir jī vīkinti. Vienu mokslu nesitenkinkime. Reikškime savo givibe, savo galias dārbu, veikimu. Rūpinkimės dvāsiniu savo tarpimu! Zengkime tvirtai tolin augštuoju keliu šviesaus žmoniškumo! Ir būdami kitiems paveikslu, skātinkime jos drauge eitil Stengkimės kurti mokslā, kaip jis atitiktū mūsų givibės istātimo žmogū! Ir pagaliau, kurkime menā savo sielos givinamā! — Ira tai berods uzdaviniai tik mazesniām tautos vaikū skaitiui. Bet pirmutinis turi būti sprendiamas visū. O pradia tām bus, kad pagaliau ir rankā pridėsime tše, kur jos dārbo reikia viešioms reikalāms. Pradedā mūsų žmonės tai jau ir darīti. Bet daug giviau, daug

darbštiau turētū tokius dārbus vīkinti. Viešieji, valdios, tautos reikalai turētū būti mums svarbesni negu savo patiū reikalai. Sitokī pasirizimā priėje ir tokiu būdu givendami, mes tikriausiu būdu švestūme Aušros sukaktuves. Istikrūjū, tadā auštū mūsų tautai pati ir diena.

Mūsų šventės.

Turime priezastiū, visokiū dabar suruošti. Tše reikia dziaugties tautos nepriklausomibe, ten tos nepriklausomibės pripazinimu, toliau dār visokiomis sukaktuvėmis tautos givename arba atskiro žīmaus tautos žmogaus. Ir kaip tai dārōma? Rodos „kultūros“ tautū būdu, būtent puota. Tše vālgoma ir geriamā. Dār vieno ir antro daugiau negu paprastai. Ir sākoma kalbū. Gal ir mūzika dār pasišaukiama. O po viso šokiai, jeigu tai dār gālīma, jeigu gēralai, īpatiai vīriškiems nepakirto kojū. — Tūlose vietose beveik vien tik šokiai yra šventės ir dziaugsmo reiškiniai. Tokios tai mūsų šventės. Ar jau istikrūjū negalime kitaip jas švesti? Ar turime jau vis pamėgzdioti kitas, būtent tas neva kultūros tautas? O gāl jū tūlos tik kitaip dār pasielgia? Taip yra. Neabejokime! Supraskime pagaliau, kā mes dārōme! Mes norime tvirtėti kaipo tauta. Reiškia tai nemaziau kaip tat, kad mes no-

rime giventi īpatingais savo esimo istātīmais. Tai reikia ši istātīmā ir susirasti. Lengviausia tai pasiseks, kad pasistengsime giventi, kaip tai reikalauja kilnūs žmoniškumas. O kuo pasidziaugime savo puotose? Vien tuo, kas palietia kūnā, būtent valgiais ir gēralais. O šokiai dār-gi mus sugauna īpatinguose ūpuose. Kur lieka visi tie reiškiniai, kurie kīla iš patios žmogaus didibės? Kiek dalīvauja mūsų šventėse mokslas, menas ir dora? Vos silpni tūjū šesėliai pastebėti! Ar taip tos šventės gālī pasiekti tai, kām jos turētū derėti? Rodos mes šventiame šventes, kad su pakilusia dvāsia pamatītume savo pādėti ir pastiprintume jā, īgīdami daugiau dvāsios ir sielos īpatibiū ir galibiū. O kā pasiimame iš tū šventiū? Ar jos nors kiek dera tautos tvirtėjimui ir kilimui? Rodos to viso tše tėra tik, kiek tamsioj naktij pro debesis praspīgsi mažos-māzos zvaigzdelės spindulelis. O mums būtina reikalinga dvāsinis augimas, dvāsinis tvirtėjimas. Ar to nemātome? Mes māza tauta. Kaip tše išliksime? Mus tvirtinti tegālī šventės, kur rengiame dvāsios-sielos puotas. Sukvieskim joms mokslo ir meno galības ir grožības. O sukviškime tokias, kurios kilusios iš mūsų. Nėra jū? Kuodāzniau kviesime, tuo gražiau priaugs.

Subirėjimas ar susitelkimas.

Mūsų tautoj beabejonės daug yra dabar givumo. Visokie tikslai pastātomi ir siekiami. Bet ir vis daugiau randasi nesutarimū tarp žmoniū. Rodosi kas dien telkiasi žmonės ī naujus būrelius. Galētū reikšti tai tik gera. Kur daug yra ivairiū nuomoniū, tše žmonės givavimo klausīmais ir daugiau rūpinasi, tše jie ī juos žiūri ne tik iš paviršaus. Bet pasidārō ir paojaus. Iš skirtū nuomoniū lengvai sukīla priešingumū. Ir tauta nepagīdomai gālī suskilti ir visiškai subirėti. Did. Lietuvoj partivumas jau dalīkas, kurs sukelia tikrā rūpesnī. Tuo tarpu ten žmonės rodos dār vienijami tik nekanta to vieno uzribinio priešo. Bet nekanta yra mirtis. Ji kreipiasi ī priešā ir ī pātī žmogū, kurs nekantā augina. Ir zudo abu. Negālī jī būti stipribės pažīmīs. Pati givibė viena yra ir tvirtiausioji stipribė. O givibė tik tše tarpsta, kur yra malonumo. Nuomoniū skirtumū gālī ir turi būti. Bet malonumas reikalingas pagrindiniai žmoniū dvāsios pādētiai. Lietuviai jī turi iš prigimties. Nereikētū jī naikinti. Tik jis vienas gālī mus telkti ir mums teikti stipribės. Tik malonumo šviesoj mes istengsime tvirtai zengti tolin žmoniškumo taku.

Mūsų menas paskutiniai metai.

Tikroji tautos givibė pasirodo aiškiausiai jos mene. Ir todėl seniau labai malonu buvo sekti menininkų žigius. Bet paskutiniai metai jų tarsi visai nebliko. Dailusis menas nesurengė nė vienos parodos 1922-mts. — Mūzikos srityje pasirodė tūli veikalėliai. Bet ar jų vienas ir yra svarbesnis, neteko dār pastebėti. Koncertū berods buvo Kaune ir kitur. Ir laikraštiai kalbėjo apie labai gabius dainuotojus. Bet jie nėra, kaip rodosi, mūsų tautos žmonės. Iš laikraštū matyt, kad jie būk mäne yra, tauta esanti jų-dėl, ir jie savo dainavimu jei malonės teikiā. Jeigu iš tikrū jų taip, tad sakisime: tegul važiuoja jie į svetias šalis! Mūsų tautos jie neverti. Kitas apgailėtinas dalikas yra tas, kad giedotojų-dainuotojų chorai nepatvarūs. Lātviai turėjo švente, kuriai suvažiavo gāl tūkstantiai dainuotojų, o mes, kā turime? Ar yra nors vienas choras, kurs veikia nuolatai ilgesnius metus, gāl vien Tilžės Giedotojų draugijā išėmus? — Lieka Kauno opera ir jos choras, kuo pasidžiaugti gālime. Tik opera minta svetimu maistu. — Toliau, žiūrint į teatrā, aiškėja, kad gāl Vilkolakis vienas gyvena su tauta, valdios palaikomasis beveik

nieko nereiškia tautos gyvenime, jei tik ne kenkiantiu būdu. Statomųjų veikalū žimiasias buvo Buridano Asilas, tarsi teatras vien tik skiriamas tokiems asilams. Tautos gyvenimo ivikiai teatro maza teatboti. Jo dārbas nederia tautos išgalėjimui. Gyvename dabar ipatiai svarbiais tautos laikais o kas ten buvo vaidinama? Tik pažvelgkime į laikraštius! Berods, Nepriklausomybės šventėms būk buve statomai historės veikalai, bet ar ir tie tinkamai parinkti? Aušros sukaktuvėms vaidino nors originali lietuviška veikalā, būtent Sof. Tšiurlonienės Piningelius. Bet ar ir šis veikalas atitiko tos dienos svarbumā? Tše būtume, rodos, turėje, nors ir svetimā, bet mūsų tautos gyvenimui reikalingā veikalā vaidinti, pav. Schillerio Tellā, kad ir tik tā reginī, kuriame žmonės prisieka givent vienibėje. Bet ir mūsų raštijoje jau yra gana veikalū, kurie tiktu tokioms šventėms. Berods, joms pasirinkt reikia žmoniškos didybės, o joms statūt, daug, labai daug dārbo. Nesvarbu, kad, paveikslui, mano veikalai būtų statomai: Svarbu vien, kad givibe žadintume ir tvirtintume: tautine žmoniškā. Bet kā mes žadiname? Gāl suprasime, kuriuo keliu mes einame. Būkime givi, jeib givinti galėtumė! Vds.

□□□□□□□□ Pasikalbėjimai. □□□□□□□□

R. S. T. Kuomet atsi-rādo žmogaus kalba? Ir kaip ji skiriasi nuo givuliū kalbos? — Atsakiti ītai, visai lengva, jeigu būtų skirtumas aiškus tarp givulio ir žmogaus. Kiekvienas givulis yra givijos, ipatij savo veislės dalelė. Todėl ir kiekvienam givuliui tenka tai, kā kitasis tos patios veislės patiria. O vėl antraip: kiekvienas givulis ir apreiškia visos savo veislės givibe ir būdā. Jo kalba, jeigu jā taip ir vadinti norėtume, yra jo prigimties reiškinis kaip visos jo gyvenimas. Givulijė nėra to branduolio, nėra tos varpsties, iš kurios iškilt galėtų jo veikimas, jo pasiaiškinimai. Kaip tik kokiam givijė šita varpstis atsiranda, šita kibirkštis sužiba, tas givis yra žmogus, reiškia, jis yra asmenibė su ipatisku viduriu, iš kurio atsākoma ī visus išpūdus. Berods reiškiiasi ir iš žmogaus dār jo prigimtis: jo giminė ir tauta, bet vīriaušiai tik jo asmens centras. O tām pradedant veikti, žmogus netrukus ir pradeda kalbēt ir tada tām taisos ir jo kūnas. Kalbos priemonės tobūlėja. Bet neiviksta tai, jeigu givijė nėra minėtosios kibirkšties. Tik jai esant, pasidāro gālima jausti ir sakiti: aš, tai esti kalbėti. Givis

be aš negāli kalbėti. Pirm kiekmetū žmoniū rādosi ant žemės ir pradėjo kalbėti, mes tegālime spėti. Indū išmintiai tvirtina, kad žmogus pradėjes kalbėti māt-daug pirm 20 milionū metų.

Al. K. Ar ištikrūjų žmogui randasi nauja jusnis? — Žmogus seniau tirinėjo žeme, vandeni, orā. Pagaliau surādo ir aithērī. Labai didė gamtos mokslo šaka, būtent elektrikos fysika, juo pagrinduota, ir visos kultūrinis mūsų gyvenimas, visa moderna technika ant jo pastatita. Ir vis toliau aitherio veiksmas sieka ī mūsų gyvenimā. Ira berods vienas antras mokslininkas, kurs jī neigia, bet tai ne daug reiškia. Apie minėtus dalikus negālima sakiti, kad jų neesā. Žmogus ištikrūjų žengia ī kitā esima būsenā, todėl jām ir randasi jusnis tām numanīti, ir jis pradeda nujėgti kitā nepaprastā slėpiningā gyvenimā, regėti kitiems neesamus dalikus. Vis dažniau pasitinkame žmones su tokiais galėjimais. Kalbama dār vis apie okkultismā ir jo dalikus, bet ir mokslas jī neigt nebeistengia. Žmonės visaip dabar kinta. Todėl ir nekartā jau apie tai rašiau. Žiūrėti reikia ir ī kitā šio rāsto rašinī.

Vds.

□□□□□□□□ Mūsū raštija. □□□□□□□□

Kaip jau kartā¹⁾ minējau, ji labai greitai auga. Nebegālīga perskaitīti visus raštus, o kuo-maziau dār juos īsitiēkti. Todēl ir negālīga daug konkrēto apie mūsū raštijā pasakīti, ir tik apskritai apie jā ir apie jos reikšme kalbēti.

Žinoma, kad kokia īra tauta, tokia bus ir jos raštija. Koku savo āmžiaus laiku gīvena, tai bus ir mātoma īs jos raštijos. Mūsū tauta dabar teīgauna veidā pasaulīje. Jos dvāsia tepradeda gīvenime lietuviškai žvalgīties. Todēl negāli ji jau daug reikšti, nors rāstū skaitius siektū ir milionus.

Ipatiai aiškēs tai, atsiziūrīnt ī rāstū rūšis, kaip jos savaine pasidāro, žmogaus sielai īsigalīnt. Turime mokslo, meno ir doros rāstū. Gāl reikētū minēt ir tikībos raštus. Tik jīe maziausiai atspīndina Lietuviū tautos dvāsios pāžīmius.

Tai žvelgsim ī kitus raštus, kiek tai gālīme, ir pasiimsime pirma mokslo raštijā. Tše aišku ir tik pažvelgus, kad visa, kas rāšoma, stengiasi Europos mokslā īnešti ī Lietuviū tautos dvāsīā. Todēl pirma pasirūpinama moksleiviāms ir be mokslo žmonēms paruošti knīgū. Jas gamina žmonēs, svetur īgijē mokslo, ar svētimas kalbas īsmokē, kad gāli jomis surašītus mokslus lietuviškai atpāsakoti. Todēl beveik visi mokslo rāstai neturi tautinēs spalvos, neziūrīnt ī pātīā kalbā. Nēra jīe gīme īs Lietuviū sielos. Sākoma berods, būk mokslo esās tarptautinis. Bet īra tai nezinojimas to, kad žmogaus dvāsia ir mātīme bei pažīnīme ir tirdama pasīlieka tautos formose.

¹⁾ Darbīmetis Nrs. 5.

Taip prisieina laukti patiū Lietuviū mokslo dārbo bei jū apsiereiškīmū. Tuo tarpu tām padarīta tiktai pradīa. Seniausias Lietuviū mokslo ir jo rāstai imasi Lietuviū kalba. Visokiū tše jau turim veikalēliū, nors taip-gi siūlītū platiājām žmoniū skaitiui. Ir tik paskutīniais laikais īškilo tikri mokslo rāstai. Rygiškiū Jono Kalbāmoksliai veda jau ī mokslingā kalbos supratimā, o Kāzio Būgos Kalba ir Senovē īra beveik vien taikīta žmonēms su mokslu. O abu raštu īra origināli Lietuviū darbai. Bet tokiais ir tik žiūrīnt ī jū objektā. Tame, kaip jīe dirbti, dār īra ir svētimos dvāsios.

Be šitū mokslū turime originālū rāstū ir historēs sritīje. Bet ir tše vīriusiai tik pats dalīkas, būtent vienas-antras mūsū tautos gīvenimo īvikiū arba juose svarbus asmuo padāro rāstā lietuvišku.

Ir grīno mātīmo sritīje pradēta taip-gi dirbti. Eina filosofēs laikraštīu-du: Logos, apie kurī jau kalbējome¹⁾, ir Romuva. Tše jau matīti, kaip tvirtai Lietuviū nusitveriami mūsū tautos gīvenimo klausimai. Pasižīmi dr. St. Salkauskas savo pasistengīmu tautos esmei prieiti, ir Pr. Dovidaitis savo darbštumu. Kuone kiekvienā mokslo šākā jīs palietia ir bando jā sodīt ī mūsū tautos gīvenimā, tām dārbiui sutelkes visā eile Lietuviū. Jo leidiama ne vien Logos, bet ir Kosmos bei Lietuvos Mokīkla, pagaliau dār ir Naujoji Vaidilutē. Ir jau tikrai matīt Lietuvio pasišventimas mokslo dārbiui.

Taip rodos ir pasieksime tā laipsnī, ant kurio bus žmoniū, kurie apreikš tautai īpatingus savo īsmātīmus, īskīlantius īs to, kas apskritai Europos kultūroj jau suprasta ir žinoma.

¹⁾ 5. Darbīm. Nr.

Kitose mokslo šakose mán dár neteko pastebėti originalesnė Lietuvių darbá. Girdėjau sákant, kad V. Ruokis ir kiti pátis studiuojá Lietuvos gamtá ir savo ištirimus surášá. Bet tuo-tárpu turi uztekti, kad ská-
tinu žvelgti í šiá mūsų mokslo eigá. Rodos tada geriau apie savo darbó svarbumá spresti galėsim.

Už mokslo raštijá senesnė íra toji, kuria menas ap-
sireiškia. O ji turėtų jau ir todėl būti pažengusi tolyn. Bet ar tik nesirodo paskutiniai laikais tše lig koks sus-
tingimas? Išleidiamos visokios apšakos, poėmai ir
drámos, tik retai pasiekamos tše giliausios žmogaus
ir tautos gívibės šáknis. Bet ir kitas labai liúdnas dár
apsireiškimas pastebimas. Pradedama vél dažniau
versti tuštius svetimų tautų niekus í mūsų kalbá. Pa-
stebėjau, ko nebúčiau tikėjes, kad Svyturio Bendrovė
išleidusi tokius „garsius“ veikalus kaip Buridano Asi-
las, Potašas ir Perlamutras, Karolio Teta ir tt. Ká
kitos knígų leidimo ístaigos gero ar blogo íra padáriu-
sios, pasakíti tuo-tárpu negaliu.

Žími dár vis labai íra meno veikalų kritika. Kad
pagaliau susiprastų žmonės, kurie jau moka nutverti
plunksná! Tai peikia menininká, tai duoda jám pata-
rimų, o visa-tai tik darbás visai be prasmės. Joks
poėtas, joks menininkas negáli kurti patariamias. Iš
tų kritikų, kurias lig-šol pažinau, nei jám nei tautai
nėra naudos. Rášant kritiká, rodos pirma turétume
parodíti kritikuojamo veikalo grazumus. Tám reikėtų
skirti nors pusė viso rášinio. Jeigu veikalas nieko ne-
vertas, visai bereikalo aiškinti, koks jis blogas. Už-
tenka trumpai írodít, kad jis nepavíkes. Bet išdėstant,
kame veikalo grožė, ir rašytojas ir skaitytojas daug iš-
maktų.

Naujas balsas girdimas dabar iš ráštų: Kúrības
Keliais ir Gairės. Abu Kázio Puidos tvarkomu.
Žímu, kad tuose rástuose bandoma reikalauti ívairių
meno šakų augimo iš patios tautos gívibės. Metraštis
Kúrības Keliais žvelgia atgal í 1922-mts. ir palietia
dailiájá mūsų raštijá, teatrá bei mūziká. Ipatiai vilioja
bút skaitomi rašiniai: Tadas Vaišnora, Mūsų meno
kultūros pradmenis ir Antanas Sutkus, Dėl Vilkolakio
žígíų. Ar tik ne bus Vilkolakis tikrėsnis tautinis te-
átras, negu valdios šelpiamasis? — Šiaip dár pasakí-
čiau, kad túli kritiškai spresmai kituose rášiniuose rodos
pergriežti. Gairės íra tikrai graziai išleistas rástas. Po-
pierius žímiai bingtas. O vaizdai be nuotarties. Pa-
rodo jie kelis mūsų Petro Rimšos darbus. Ir gál pra-
dės vienas-antras ir numaníti, kas íra mūsų menas, o
kas dár íra be tautinio charakterio. Rašinių minėsiu
O. Pl. Puidienės, Meno ir kúrības prádai, ir A. Sutkaus,
Keli vaidības ūgimo momentai.

Mano ráštų išėjo: Likimo Bangos, penkių
veismų dráma, 1922 mts., Varpstis, triveismė
dráma, 1923 mts. Tikiu, kad mūsų raštija tais veika-
lais bus kiek lobinta.

Doros raštija, kaip aš já suprantu, aiškina sán-
tikius tarp žmonių ir kiek tše reiškia pats žmoniškumo
prádas. Íra ir tokių ráštų mūsų raštijoje. Bet jie rodos
ne daug teatspindina mūsų tautos gívibė. Beveik visi
jie íra svetimos kilmės, pav. rástai apie sociálus klau-
simus. Permáža mes dár gálime sáviskai ir lietuviškai
maníti apie draugijinius žmonių sántikius. Permáža
dár pátis telkiamės tautiniám žmoniškám gívėnimui.

V d s.

Klaidos pataisimas. 5. Darbim. numerij 16. puslp. minėtos
knígos titulas apie valgimo mokslá Anglų kalboj toks: The Science
of Eating.

Fausto nesitenkinimas.

Su filosofe, teismokliu,
 su medicina taipo-jau
 ir gaila, net su theologe dār
 uoliai ir nuodugniai vargau.
 O stoviu, jausdamos vargšu,
 nē maz netāpes gudresniu;
 magistrū, dāktarū vadinamas,
 o dešimts metų jau vadiodamas
 augštūn, zemīn, skersai, kreivai
 savo mokinius už nosies tiktai —
 matau, negālims daigtas kā zinoti!
 Tai nor širdis statiai sustoti.
 Gudresnis rods aš už visus žioplius,
 rāštius, magistrus, pfausus, dāktarus:
 nēr māt griauzimo, abejoniū,
 nei prāgaro, nei velnio monū. —
 Už tai māt visas dziaugsmas zuves.
 Nemanau, jau zinovas tikras aš buves,
 nemanau galētiau kā pamokīti,
 ir žmones priversti ar pataisīti.
 Ir lobiū neturiu, nei pinigū,
 pasaulio nei garbės, nei-gi gaisrū.
 Ir šuniui taip gīvent būt nuobodu!
 Todėl su žīnavimu pradedu,
 gāl dvāsios burna ir galia,
 māt atsivers dār slēpiniū gana
 ir nebreikēs prakaistantiām karštai
 tāt pasakīt, kā pats nē nezinai;
 ir aš patirsiu, kas pat viduje

pasauli laiko tvarkoje,
 veikimo jėgā, sėklā pamatīsiu
 ir zodiuose tiek nebmaišīsiu.

Goethe Faust I. dalis, I. reginio pati pradžia.
 Vertė Vds.

Tėvīnei!

Kur dvāsia ūra be baimės, ir galva iškelta augštai;
 kur išmānīmas ūra dīkas;
 kur pasaulis augštū gīvenimū sienū nēra paverstas
 ī smotus;
 kur zodiai pareina iš teisībės gelmiū;
 kur be pāilsio pasistengimas siekia savo rankomis
 tobūlībės;
 kur skaidrioji išminties srovė nēra prarādusi savo
 kelio sausuose tūrū smiltīnuose negīvojo įprotio;
 kur dvāsia ūra Taves vedama tolīn ī nuolat platē-
 jantījī mātīmā ir veikimā —
 Tām dīkībės dangui, Tėve, leisk pabusti mano tė-
 vīnei!

Rabindranath Thākuras
 35 iš Gitanjali (Giesmiū auka). Vertė Vds.

Vīriausias dalīkas.

Vīriausias žmogaus dalīkas ūra žinojimas, kaip jis
 kūrīboj savo vietā tinkamai pildītū ir gerai suprastū,
 kuo jām būtī reikia, jeib žmogumi būtū.

Immanuel Kant.

Kodėl nesupratau.

Sauja dulkiū galėjo paslėpti tavo reiškini, kuomet
 neišmaniau jo prasmės.

Dabar išmintingesnis, skaitau jį visame, kas pa-
 slėpė jį seniau.

Jis pieštas ziedū lapuose; vilnīs jī tviska iš savo putū; kalnai jī laiko augštai ant savo viršūniū.

Buvau savo veidā nukreipes nuo Taves, todėl raides atbulai skaitiau ir neišmaniau jū prasmės.

Rabindranath Thākuras
5 iš Fruit-Gathering. Vertē Vds.

Friedrich Nietzsche, **Taip tārē Zarathustra.**

Zarathustros kalbos.

Apie tris pakitimus.

Tris dvāsios pakitimus jums įvardīju: Kaip dvāsia tampa kuprānugaris, ir liūtu kuprānugaris, ir pagaliau kūdikiu liūtas.

Ira dvāsiai visokiū sunkenibiū, stipriajai, nešti noringojai dvāsiai, kuri savīje turi baimingosios pagārbos: sunkaus ir sunkiausiojo ilgstasi jos stipribē.

Kas ĩra sunku? taip klausia nešti noringoji dvāsia, taip ji atsiklaupia it kuprānugaris, ir nori gerai apkraujama.

Kas ĩra sunkiausia, jūs didvīriai? taip klausia nešti noringoji dvāsia, jeib tai galēčiau uzsikrauti ir būti linksma savo stipribėje.

Ar tai nēra Šita: žeminties, jeib kenkus savo pasididiāvimui? Savo paikumui leisti šviesti, jeib pašiepus savo išminti?

Ar gāl tai Šita: palikti savo veikimā, kuomet jis šventia savo laimėjimā? Lipti ant augštū kalnū, jeib gundius gunditojā?

Ar gāl tai Šita: maitinties išmānīmo gilimis ir žole, ir dėl teisībės sieloje alkti?

Ar gāl tai Šita: sirgti ir šalin siūsti paguostantiuosius, o draugauti su kurtiniais, kurie niekuomet neišgirsta, ko tu nori?

Ar gāl tai Šita: bristi ĩ purvinā vandeni, kad tai teisībės ĩra vanduo, ir nevarīti nuo savės šaltūjū varliū ir karštūjū rupūziū?

Ar gāl tai Šita: mīlėti tuos, kurie mus peikia, ir rankā duoti šmėklai, kuomet ji nori mus bauginti.

Visas Šitas sunkenības ima ant savės nešti noringoji dvāsia it kuprānugaris, kuris apkriautas skubinasi ĩ tirus; taip ji skubinasi ĩ savuosius tirus.

Bet tīriausiuose tīruose ĩvīksta antras pakitimas: liūtu tampa tše dvāsia, laisvė ĩgīti ji nori ir būti viešpatiu savuose tīruose.

Paskutiniojo savo viešpatio ji tše ieško: priešinga ji nori tapti jām ir paskutiniām savo Dievui, lig laimėjimo ji nori kovoti su didiuoju slibinu.

Kas ĩra tas didis slibinas, kurī dvāsia nebenori vadinti viešpatiu ir Dievu? „Tau-būtina“ vadinasi didis slibinas. O liūto dvāsia sako „aš noriu“.

„Tau-būtina“ guli jām pakelij, su aukso žibėsiu, žvīnotas gīvis, ir ant kiekvienos žvīnos žiba auksinis „Tau-būtina!“

Tūkstantmetinės brangenības žiba ant tū žvīnū, ir taip kalba galingiausias visū slibinū: „Visa daigtū brangenibē — žiba ant manes.“

„Visa brangenibē jau gaminta, ir visa gaminta brangenibē — tai aš. Ištiesos neleistina, kad dār bebūtū „aš noriu!“ Taip kalba slibinas.

Mano broliai, kām reikalingas liūtas dvāsioje? Dėlko nepakanka nešti galingasis gīvis, kurs viso atšizad ir baimingājā pagārbā apreiškia?

Naujas brangenības gaminti — to neįstengia nei-gi liūtas: bet laisvės ĩsitiecti naujām kūrimui — tai pajēgia liūto galibē.

Laisvės isitiekti ir šventąjį Ne pat prieš pãreigã: tãm, mano broliai, tinka liũtas.

Teisiũ pasiimti naujoms brangenibẽms — tai baugiausiasis ẽmimas nešti noringajai ir baimingos pagãrbos dvãsiai. Istiesos, plẽsimas tat jai ãra ir plẽsriojo gĩvio dalĩkas.

Savo šventiausiu ji mĩlẽjo kartã tã „Tau-bũtina“: dabãr ji turi rasti dãr ir bludã bei sauvaliã šventiausiamẽ, jeib ji iš savo meilẽs laisvẽ pasiplẽstũ: liũtas tinka tokiãm plẽsimui.

Bet sakĩkit, mano broliai, kã pajẽgia dãr ir kũdikis, ko liũtas neĩstengia? Kãm reikia plẽsriaĩjãm liũtui dãr ir tapti kũdikiu?

Nekaltĩbẽ ãra kũdikis ir pamiršimas, naujas prasi-dẽjimas, zaidimas, rãtas, kurio sukimas iš jo paties išeina, pirmasis judesĩs, šventasis Taip-sãkĩmas.

Taip, kũrĩbos zaidimui, mano broliai, reikalingas šventasis Taip-sãkĩmas: savo vãlios nori dabãr dvãsia, savo pasaulĩ laimiasi pasaulio netekusioji.

Tris dvãsios pakitimus jums ãvardĩjãu: kaip dvãsia tampa kuprãnugariu, ir liũtu kuprãnugaris, ir liũtas pagaliau kũdikiu. —

Taip tãrẽ Zarathustra. O tuomet jis gĩveno vietovẽje vadinama: margoji kãrvẽ.

□□□□□□□□□□ Pastebẽjimui. □□□□□□□□□□

Darbĩmetis eina neregulãrai. Todẽl ir negãlima jo paprašiti metãms. Sis seštasis numeris bus gaunamas uż 0,50 Lt. knĩgĩnuose ir iš leidimo. Leidia ji **Rũta** (M. Raišukĩtẽ) Tilžẽ (Tilsit), Angerpromenade 5 III. Spaudia **Darbĩmetĩ** Otto v. Mauderode, Tilsit. Rãšo ji Vidũnas, Tilsit, Kasernenstr. 14. Lakštelĩ ar laiškã ã mus leidiantius prãšome, użlipinti miniau ant jũ użtenkamãi markutiũ. — Sis 6. nrs. ãra pirmasis 1923. mt.